

Uuenenud!

MAAKODU

Eesti esimene aia-, suvila- ja majaomanike ajakiri • XXIV aastakäik • märts 2014

Suvereis
Maakoduga
CORNWALLI!

Valge

veranda

saladus

*Fulgelt
sisustatud
köögid*

Põlenud
kõrtsitalu
taassünd

**Kevadõied
lilleseades**

Nippe õunapuu lõikajale

hind 3.30 €

ISSN 0235-6899

9 770235 689028

Minu lemmik. Minu valik.

Valerie Grin,
loomaarst ja loomaomanik

Loomaarsti ja loomaomanikuna mõistan ma inimeste ja nende lemmikute vahelist erilist sidet. Seepärast toidangi oma lemmikuid Hill's™ Science Plan™ toiduga ning soovitan seda teistelegi.

See toit sisaldab kõiki loomale vajalikke aineid ja mitte midagi sellist, mida ta ei vaja. Ja minu loomadele see maitseb.

See on retsept paremaks eluks.

Maaletooja: AS Optimer

Loe lähemalt aadressil www.optimer.ee

6

MAI 2014

KODU

- 6 Kodu nagu väike küla
- 18 Köögimööbel 30 euro eest
- 24 Andeka perenaise värvikas köök
- 28 Leidlike naiste kööginurk
- 30 Ühe ööga rauataltsutajaks
- 36 Ahven ja särg või hoopis haug?

AED

- 40 Aiavaateid Noarootsi kõrgemalt tipult
- 50 Tomat – ilus ja igale maitsele
- 52 Ahvatlevad köögiviljad
- 54 Kevad lillekorvis
- 55 Õunapuud ootavad lõikajat
- 58 Uudised
- 60 Seemnetega pea piiri

ELULAAD

- 62 Valge veranda saladus
- 68 Vastlakuklid – heledad või tumedad?
- 74 Trükime pitsiga
- 76 Nokad ja lestad
- 81 Märtsi sündmused
- 82 Ristsõna

76

30

68

18

50

LUGEJA KIRJUTAB

Tere, Maakodu!

Olen kauaaegne Maakodu lugeja. Selle aasta numbristest on huvitav olnud lugeda lugusid algajatele aednikele, samuti igasugu masinatest, mis on meestelegi huvipakkuv lugemisvara.

Endiselt meeldivad aialood, millest saab teada ilusatest kodudest ja indu enda aias midagi uut ette võtta. Seekord meeldisid "Aed täis linnulaulu ja veevulinat" ning "Pereeluga ühes rütmis hingav ettevõte". Inimesed, kes on end maaga sidunud, suudavad ka enda töö selle kohaga ühildada – väga tubli, on eeskujuks teistelegi! Maakodu on hea ajakiri, mis kohe saab läbi loetud! Päikest teile ja häid lugusid Maakodusse!

Reet Sauelt

Tere!

Arvan, et kõik teie lood on head ja kasulikud, aga üks tuletas vana asja meelde. See lugu oli "Pasteet pidulauale ja muidu..."

Mu tütar Kanadast oli suvel perega Eestis ja uuris mitu Maakodu aastakäiku kaanest kaaneni läbi. Ka tõlkis ta seda eesti keelt mitteoskavale abikaasale, kui tollel piltide vaatamise järel huvi oli tekkinud.

Igati väärt ajakiri!

Edu ja leidlikkust Maakodu perele ka edaspidiseks.

Aadu Elva lähedalt

Kuhjaga huvitavat lugemist!

Minuni jõudis teie ajakiri juhuslikult. Naabrinaine soovitas, kuna artikkel "Aed täis linnulaulu ja veevulinat" on meie ühisest endisest naabrist, kes ühe kodu maal maha müüs ja on nüüdseks uue kodu mujale rajanud. Huvitavat lugemist leidsin ajakirjast kuhjaga. Seni on meie peres tellitud ajakirja Kodu ja Aed. Maakodu tundub olevat huvitavam. Lugesin kaanest kaaneni läbi ja esile tõsta mõnd artiklit oleks ehk ülekohtune.

Olen esimest aastat kodune (45 aastat sai koolis käidud) ning aega sisustan praegu põhiliselt lugemisega ja mälestuste ülestähendamisega. Kui peab artiklitest midagi esile tooma, siis need oleksid "Mees, kes mängib puiduga", "Kask – valguse ja puhtuse sümbol", "Hobused põlvkondi sidumas".

Mulle muidugi tuttavad teemad, aga ikkagi huvitav lugeda. Mängisin ise ka koolis puiduga, kasest tean üht-teist ja hobustega hakkasin suhtlema üsna noorelt. Minu maakodu laudas oli väga ammu kolhoosi hobuste tall. Ratsutama hakkasin nii 4–5aastaselt. Siis pidi maal iga inimene jõukohast tööd tegema ja hobuste karjamaale viimine käis ikka ratsa. Olen mitu suve paaris hobustega niidumasinaga heina ja sügiseti rukist niitnud. Aga see kõik oli üle poole sajandi tagasi. Kõike head soovides

Tõnu, endine kooliõpetaja Vanalt-Võrumaalt

Õhus on kevadet!

Ehkki sel talvel on kraadiklaas küll enamjaolt plusspoolele jäänud, võib nüüd looduses tunda juba tõelisi kevademärke. Päevade pikkus on linnud armumängudele meelitanud, tihaste vidin kõlab hoopis häälekamalt, mõnel pool on pea välja pistnud lumikellukesed.

Üsun, et me kõik ootame kevadet, sest selles tärkamises on seletamatu vägi, uus energia ja puhkemise aeg. Kevadpäike sulatab meilt talverüü – otseses ja kaudses mõttes. Kui hea on panna talvevammused kappi, sallid-kindad sahtlisse!

Kevadel ihkab hing uut ja põnevat. Otsime kapist selga värvilisemaid kehakatteid, teeme suurpuhastust riulites ja kappides ning saadame kulunud ja luitunud asjad "teisele ringile".

Tänavune kevad on pisut erilisem ka ajakirjale Maakodu. Meie ajakiri läheb kevadele vastu kõigi aegade suurima tellijate arvuga! Täname kõiki kauaaegseid tellijaid, aga ka oma uusi sõpru.

Kevadkuul sai uue kujunduse ka ajakirja esikaas, olles senisest julgem, värvikam ja pilkupüüdvam. Loodame, et Maakodu paistab polettidel ja kioskites senisest rohkem silma ning ostja leiab meid hõlpsamini üles.

Ka ajakirjas sees võib märgata väikesi lisandeid ja viiteid, mis muudavad nii meie seniste, aga ka uute rubriikide ülesleidmise lihtsamaks ning ajakirja sisu orienteerumise lugejasõbralikumaks.

Aasta alguses ilmuma hakanud uued rubriigid – tehnika, meeste käsitöö, lastetuba ja abiks algajale aednikule – on saanud lugejatele kiidusõnu ning seda tõestavad meile saabunud kirjad. Kunagi varem pole me saanud nii palju tagasisidet meesperelt. Aitäh teile heade soovide eest!

Pika traditsiooniga aiandusosa, mis eristub teiste ilmuvate ajakirjade seast just oma põhjalikkuse ja asjatundlikkusega, on endiselt meie prioriteet ning tahame edaspidigi pakkuda oma lugejatele väärtuslikku sisu. Nagu selgub, hindavad lugejad aiaosa samuti kõrgelt, sest veebruarikuu numbrist meeldis meie lugejatele kõige enam Anu Kauri artikkel "Kask – valguse ja puhtuse sümbol".

Loodan siiralt, head lugejad, et meie ajakirja uus ilme rõõmustab teid ning leiate ajakirjast põnevaid lugemist, häid näpunäiteid, vajalikke nõuandeid, lennukaid ideid ja julgust uutele väljakutsetele!

Ilusat kevadet!

Kadri Tramm

Maakodu peatoimetaja

MAAKODU Toimetuse aadress:
Narva mnt 13, 10151 Tallinn.

Levi ja tellimine 680 4444, klienditugi@lehed.ee
Peatoimetaja Kadri Tramm
661 3370 kadri.tramm@maakodu.ee
Tegevtoimetaja Kristel Kirss
661 3373 kristel.kirss@maakodu.ee
Toimetajad
Kaja Kurg 661 3374 kaja.kurg@maakodu.ee
Jaan Mettik jaan.mettik@maakodu.ee
Jana Rand 661 3375 jana.rand@maakodu.ee

Keeletoimetaja Ene Leivak 661 3311
Korrektor Merike Järvlepp 661 3372
Kujundajad Tarmo Rajamets ja Piret Väljataga
Reklaam Helen Lehismets 661 3312
helen.lehismets@lehed.ee, faks 669 8174

Väljaandja AS Eesti Ajalehed
Trükk AS Printall
Kaanefoto Sven Arbet

3
aastat

VOLVO GARANTII
LÄBISÕIDUPIIRANGUTA

MADE BY SWEDEN

Rootsi on kontrastide maa. Kõrged mäed, paksud metsad, pikad vahemaad, lumi, päike, pimedus, jää ja vihm. Selline on Volvo XC60 kodumaa. Auto, mis on loodud täielikult meie tingimustesse. Loe täpsemalt volvo.infoauto.ee

AVASTA UUS VOLVO XC60

Uue Volvo XC60-ga nüüd kaasa
5000-eurone Volvo ostupremia.

Info-Auto
www.infoauto.ee

TALLINN Järve Päämu mnt. 232 tel. 671 0020 infoauto@infoauto.ee
TARTU Turu 27 tel. 737 1890 tartu@infoauto.ee
PÄRNU Tallinna mnt. 89a tel. 447 2777 parnu@infoauto.ee

Pildid on illustratiivsed.
Kampaania kehtib kuni 29.03.2014
CO₂ heide: 117-249 g/km; Keskmine kütusekulu: 4,5-10,7 l/100 km

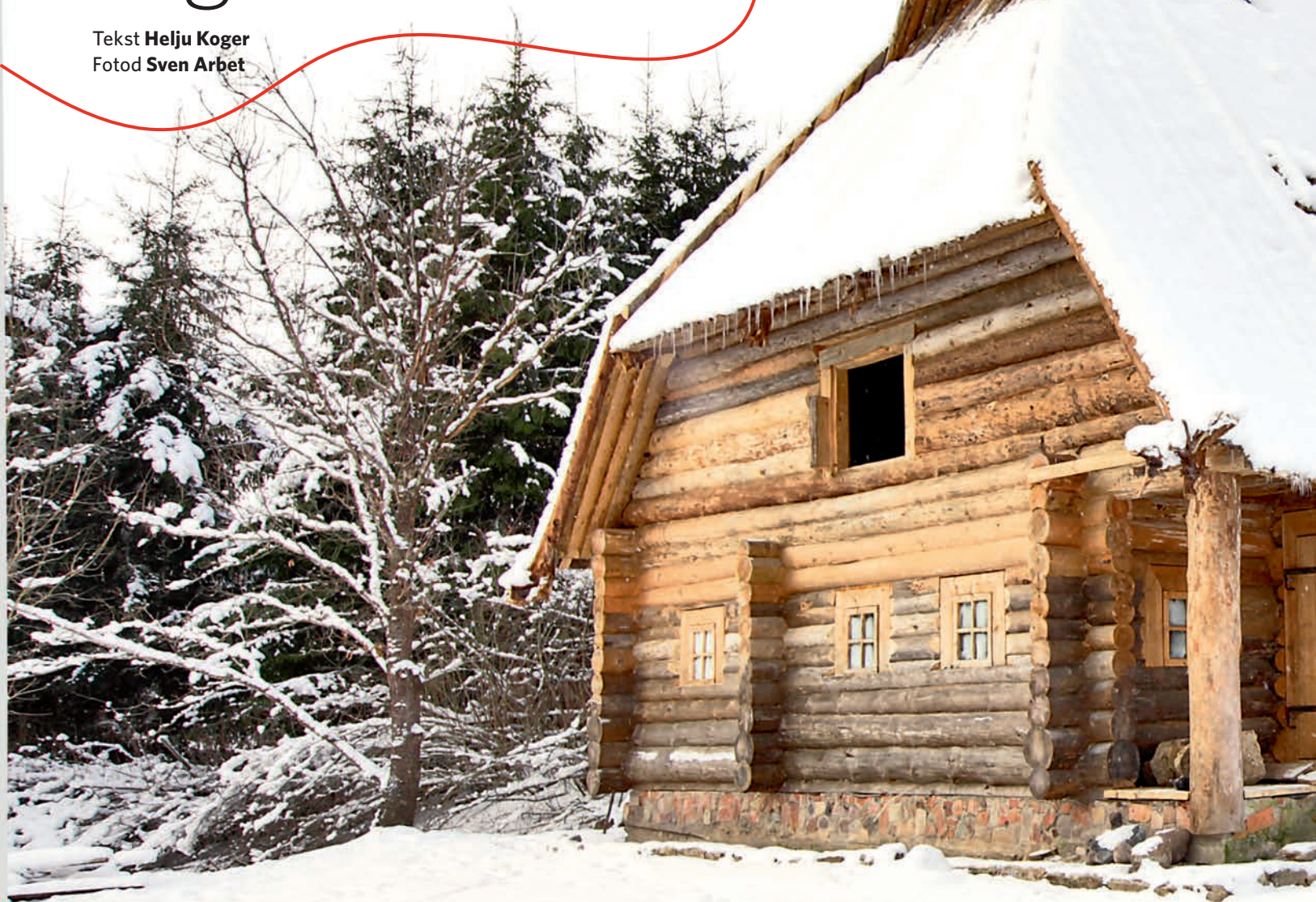

Kodu

nagu väike küla

Tekst **Helju Koger**

Fotod **Sven Arbet**

Kõrvemaal muistse talitee ääres asuvasse Mustjõe kõrtsitallu pääses vanasti vaid siis, kui sood ja rabad olid külmunud. Nüüd võorustab puhkekeskuseks kasvanud talu külastajaid aasta ringi. Eelkõige on see aga kahe väikese lapsega pere kodu.

Kella üheteistkümneks saab Evika Eljas poisid riidesse ning läheb nendega õue jalu-
tama või kelgutama. Nii iga ilmaga, pakast siin ei peljata. Aastane Uku sibab ema käe-
kõrval, neljane Luukas kõnnib omapäi. “Ma olen rohkem kui neli,” teatab ta. See tähendab, et suured poisid ei pea enam käest kinni käima.

Rajatisi on nii palju, et võtab silmad kirjuks – kõik palkehitud. “Ega meil siin muud ehitusmaterjali polegi kui puit. Ei paasi ega maa-

kivi. Iga leitud kivi kummardad üles võtma või jäta selle asukoha meelde. Aga ümberringi on oma mets,” seletab perenaine. “Hooneid on üle kahekümne,” täpsustab ta.

Kord tulid siia puhkama langevarjurid, kes leidsid, et ilmatu äge oleks saabuda otse taevast. Aga kus oleks hea maandumiskoht? Evika viskas pilgu pakutud aerofotole: “See pole küll õige koht, siin ju mingi küla peal.” Vaatas siis veel korra ja vakatas – ta polnud oma kodutalu kunagi õhust näinud. Mustjõe kõrtsitalu ongi nagu väike küla.

Talu ostmise lugu ulatub 1970ndatesse. Üksildane koht ja vana rehielamu pakkusid Tiit Lumilale suurt huvi, aga selle ostmisega oli üksjagu tegemist.

Talu polnud valla hooneregistris, seda nagu poleks olemas olnudki. Õnneks olid viimasel pärijal, eakal proual alles kõik talu dokumendid. Sealt leidis ka aastaarvu 1802, maja ehituse aasta.

Rehielamu oli omadega üsna läbi, silmanähtavalt juba mitmel korral paigutatud. Oli ka mitu eri lagunemisastmes aita ja muud kõrvalhoonet.

Põlenud hoone järgi ehitatud rehielamu on jõudnud katuse alla.

Tantsutare saali ühes otsas mängivad lapsed, kuid teisel pool kaetakse peolauda.

Saalis väikese lava kõrvale on laetala toetuseks sätitud jäme kolmeharuline männipalk.

Puidust ukse ees on ka puidust riiv.

Tiitu see ei heidutanud – ta asus mõtlema ja kavandama.

Evika ja Tiidu ühine elu sai alguse tosina jagu aastaid tagasi, siis oli rehielamu juba mõnus ja mugav kodu ning palju uusi hooneidki kerkinud.

Ent ühel külmal talvapäeval kolm aastat tagasi, kui toad olid soojaks köetud ja parajasti tehti teises majas ettevalmistusi peremehe 61. sünnipäeva peoks, juhtus õnnetus. Kui tuld märgati, põles hoone juba lahtise leegiga. Ehkki tule-tõrje saabus kiiresti, ei suudetud maja päästa.

Niisama kahju kui eluaseme kaotusest on kahju ka aastaid kogutud vanavarast – mõnigi ese oli vähemalt 150 aastat vana, neid asendada pole lootustki.

“Tõenäoliselt oli korstnas pragu, ju siis mõni säde kuiva rookatuseni jõudis. Oma teada me tulega hooletult ümber ei käinud, korstnapühkija käis korrapäraselt ja kütmisegagi olime ettevaatlikud,” räägib perenaine.

Õnnetus pani alguse uuele

Nutt ja hala ei aita, oli pererahvas ühte meelt. “Võtsime asja nii, et õnnetus pani alguse uuele,” mõnab Evika. Taastada polnud midagi, tuli vaid varemed ära koristada, isegi uus vundament laoti.

Uus maja on juba katuse all. Evika juhhib tähelepanu sellele, et hoonel pole korstent. “Ei ole ega ka tule, me paneme sisse maakütte ning rookatus asemele valisime laudkatuse,” seletab ta

VÄHEM ON ROHKEM

Kaasaegse arhitektuuri teenäitaja, sakslane Ludwig Mies van der Rohe on jäänud maailma ajalukku funktsionalismi ajastul sündinud motoga "Less is more".

Vähem on rohkem ka siin Puustelli köögis.

WWW.PUUSTELLI.EE

PUUSTELLI ON EESTI KÖÖKE SISUSTANUD AASTAST 1991

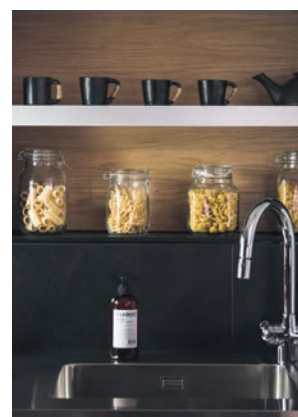
KVALITEETNE KESTAB KAUA

Puustelli®
MADE IN FINLAND

TERE TULEMAST!

Pärnu mnt 66, Tallinn
tel 631 2660

Ülakorruse saal, mida sageli soovitakse just seminarideks välja üürida.

Perepea on küll Tiit, aga Evika tundub olevat kael, kes seda keerab.

Tantsutare teisele korrusele viib tahutud palkidest trepp.

ning loodab, et sedasi on maja punase kuke eest kaitstud.

Vastne ümaratest kuusepalkidest elamu ehitati vana silmas pidades, vaid veidi kõrgem seetõttu, et seda nõudis laudkatuse paigaldamine. Koos Tiiduga toimetavad hoones parajasti kaks abilist.

Pisikesed nelja ruuduga aknad – kõigil heledast laudisest paled – suurt valgust läbi ei lase. Praegu on need veel jäälilledes.

“Härrade majad olid vanasti kõrged ja valged, aga külmad. Talupoegade omad madalad ja pimedad, aga soojad,” võtab Tiit jutujärje üles. “Ja ega rehetares suitsugi nii palju olnud, kui arvatakse. Ahi köeti ära, suits tõusis üles ning läks rääpaaugu ja siis unkaaugu kaudu välja. Kui maja oleks kogu aeg suitsu täis, poleks ka partel magada saanud,” teab ta.

Ühesuurustest ümaratest kuuselattidest partele saaks hulga inimesi magama sättida, vilja siin ju enam ei kuivatata. Kuigi algul mõeldi rehielamu ehitada koduks, otsustati ehituse käigus see puhkajate käsutusse jätta.

Nurgas lõsutas madal paekividest ahi. “Tavaliselt olid rehielamutes kerisega ahjud, aga see siin on ilma keriseta, umbahi. Suits läheb välja ahju kohal oleva tõmbelõõri kaudu. Oleme seda juba ka kütta proovinud. Läks soojaks küll,” räägib peremees.

Rehielamutes andis valgust pirrutuli. Siingi saab tulevikus selle valguses toimetada. Ühe ukse kohale tegi peremees ka erilise pirdude kuivatamise õrre. Pirrud kistakse kiiniga männi- või kasepakkudest ning seotakse kimpu ja pannakse õrrele. Ahjukeres aga on pilu, kuhu saab põleva pirru asetada. Pirdude vahetamine oli enamasti suuremate laste töö. Elamusse tuleb siiski ka elekter, pirrutuli on pigem eksootika.

Evika arvab, et maja võiks tulla vaatama juba suvel. Perepea on küll Tiit, aga Evika tundub olevat kael, kes seda keerab. “Piisab mul öelda, et broneerisin maja puhkajaile näiteks 18. augustiks, ja valmis see ka saab,” lausub ta. Tiidul on ju tavaliselt korraga mitu tööd käsil.

Põrgukatel ja suitsusaun

“Eks naiste soovet tuleb ikka arvestada,” sedastab Tiit. Kord seadis mees muru keskele nelinurkselt palgid – hea teinekord paariks minutiks aeg maha võtta. Istekoht meeldis ka naistele, aga juba nad nurisesid, et pole kuskile kohvitassi toetada. Tegi siis Tiit lauad, ent seejärel taheti katust, et vihma korral ei peaks tuppa põgenema. Saidki katuse, mille puusõrestikule igal kevadel uus kile peale tõmmatakse. Keskel, kus oli muru, kippus aga poriseks minema, ning nüüd himustasid naised laudpõrandat. Sai tehtud laudpõrandki, soojal suveõhtul on katusealuses isegi tantsu vihutud.

ABI MORGAN

LOVESONG

ÜHE ARMASTUSE LUGU

Etendused Ugala väikeses saalis:

K 02.04., L 05.04.

N 24.04., L 03.05.

E 12.05 KUMU Auditooriumis

Tölkija **Liis Aedmaa**

Lavastaja ja muusikaline kujundaja **Taago Tubin** Kunstnik **Liisa Soolepp**

Valguskujundajad **Ivar Põterskihi** ja **Villu Konrad** Koreograaf **Raido Mägi**

Osades **Adeele Sepp, Lüülõ Komissarov, Martin Mill, Peeter Jürgens**

Esietendus väikeses saalis 29. märtsil 2014

Teatrijuhd **Kristiina Alliksaar**

ERR, akade, 102, SELVER, TARAPACA

2010

Esietendus väikeses saalis 15.03.2014 17:00

K 19.03.2014 19:00

R 21.03.2014 19:00

L 12.04.2014 17:00

R 09.05.2014 19:00

Tölkija **Mikkel Mutt**, Lavastaja **Ülar Saaremäe** (Rakvere teater)

Kunstnik **Kristi Leppik** (Kärla)

TOM STOPPARD

Rosencrantz ja Guildenstern ON SURNUD ON SURNUD ON SURNUD

Väljasõiduetendused:

E 17.03.2014 19:00 Rakvere Teatri suures saalis

T 08.04.2014 19:00 Vanemuise väikeses majas

E 14.04.2014 19:00 Salme Kultuurikeskus

K 14.05.2014 19:00 Pärnu Endlas

Tölkija **Mikkel Mutt**, Lavastaja **Ülar Saaremäe** (Rakvere teater)

Kunstnik **Kristi Leppik** (Kärla)

Esietendus 15. märtsil 2014 suures saalis

Teatrijuhd **Kristiina Alliksaar**

ERR, akade, 102

TÖNU ÕNNEPALU

SAJAND

R 11.04. 19.00 Ugala suures saalis

L 19.04. 19.00 Vanemuise suures majas

E 21.04. 19.00 Eesti Draamateatris

R 16.05. 19.00 Ugala suures saalis

Lavastaja **Margus Kasterpalu** Kunstnik **Maarja Meeru**

Kostüümikunstnik **Krista Tool** Muusikaline kujundaja **Peeter Konovalov**

Liikumisjuht **Oleg Titov** Valguskunstnik **Kristjan Suits**

Osades **Luule Komissarov, Peeter Jürgens, Triinu Meriste, Margus Vaher, Vilma Luik,**

Arvo Raimo, Martin Mill, Kata-Riina Luide, Meelis Rämmeld, Arvi Mägi, Andres Tabun,

Tarvo Uridolin, Kiiri Tamm, Arne Soro või Tõnu Õnnepalu

Klaudia Tiitsmaa, Adeele Sepp, Rait Õunapuu, Vallo Kirs, Kristian Põldma, Marika Palm

ERR, 102

Mark Ravenhill

Bassein (vett ei ole)

Lavastaja: **Sander Pukk**

Kunstnik: **Annika Lindemann**

Osades: **Arne Soro, Carita Vaikjärvi,**

Tarvo Uridolin, Meelis Rämmeld, Martin Mill

Etendused Ugala suure saali laval

N 6.03 kl 19, R 28.03 kl 19

N 10.04 kl 19, N 15.05 kl 19

kodu lugu

Köögis valmivad road nii puhkajatele kui ka oma suurele perele.

Mantelkorstnas tule kohal on puidust konks, millega saab paja kõrgust timmida.

Tiit on mõnus jutustaja ja oskab tõsise näoga nalja visata. Metsa serval aurab suur metallist katel. See on justkui hiigelpere supikatel, milles tõenäoliselt mingiks puhuks vett soojendatakse. "Sinna paneme naised-lapsed sisse ja teeme siis tule alla, lähevad hästi puhtaks," seletab mees. Tuleb välja, et see ongi kümblustünn. Katla sees on laudvooder ja pingid nagu ühes õiges kümblustünnis. Väljanägemise tõttu hakati seda põrgukatlaks kutsuma.

Siinsamas on suitsusaun, mille peremees ehitas kolmkümmend aastat tagasi. Saun meeldis

Tiidu sõpradele, nad kutsusid ka oma sõpru kaasa. Nemad jälle omakorda sõpru ning varsti pidi hakkama graafikut pidama. Ühtäkki taipas peremees, et selle lõbu eest võiks ju ka raha küsida. Sedasi saigi turismitalu alguse.

Põrgukatel auras ja suitsusaun küdes ka sel päeval, kui Maakodu Mustjõel käis, sest õhtuks oli puhkajaid oodata. Saun saab soojaks nelja tunniga. Tiit soovib kummargile lasta, siis ei sega suits ka eesruumi uudistamist. Nurgas on kootud tekiga puidust voodi. Tiit nimetab seda nurgavoodiks, sest vanasti naised saunas sün-

nitasidki. “Sest siin oli vesi ning suits tappis ka kõik batsillid.”

Suvel saab suitsusauna järel ka dušši võtta, Tiit meisterdas sellele kuuselattidest vahva ümbrise.

Rabamaastik pööningukorrusel

Kõrtsitalus näeb igal sammul midagi imestamisväärselt: naljaka kujuga kändud ja pahad, keerduvad ja mitmeharulised puud, mida nii ehituses kui ka tarbeesemetena kasutatakse. Paljud neist jõuavad tallu puidu varumise käigus, aga paljud on ka pererahva leiud.

Nii Evikale kui Tiidule meeldib metsas kõndida. Kui vähegi fantaasiat, võib igal sammul midagi põnevat leida. “Vahel leiab niiviisi värava-puu, millele Tiit teeb hiljem juurde aia ja lõpuks ehitab maja. Kõigepealt nõop ja siis alles tuleb pintsak, Tiit on loominguline ja töökas mees,” kiidab naine.

Talu kõige suurem ehitis on uhke tantsutare. See on pikk palkmaja, mille üks ots on ehitatud nii, et selle alt värava kaudu pääseb väljast õuele. Värav meenutab suure lossi või kindluse oma ning on muidugi puust ja kääksub

Kõrtsitalu tore pere:
Tiit, Luukas, Uku, Evika,
bernhardiin Sebastian
ja Tori tõugu suksud.

Hani teeb tuule alla endast mitu korda suuremale koeralegi, kuid mõnikord juhtub ka vastupidi.

Kui laudauks juhtub lahti jääma, tuleb lemmikloomana peetav kirju siga õue jalutama.

kenasti. Väikest Ukut on värava juurest väga raske eemale saada.

Suures saalis, mis päeval on ühtlasi pere elu- ja lastetuba, kaetakse parajasti õhtuks pidulauda. Pilku köidavad stiilsed puust toolid, mis valmisid oma puidutöökojas. “Ka uued laudad tulevad. Praeguseid peab veel linaga katma, ega kõike korraga jõua,” vabandab Evika. Poistel on siin

vaba voli autoga sõita, joosta ja mürada, sest ruum on nii suur, et üks toiming ei sega teist.

Muljet avaldavad jämedatest palkidest talad, väikese lava ees toetab lage kolmeharuline kooritud männipuu. Asjade paigutamiseks on seinte äärde ehitatud lauakõrgused lavatsid, ühe palgi seest leiab linnupesa. Ka hiiglaslikus puupahas, mis jämeda tugiposti küljes, võis keegi kunagi pesitseda.

Saali ühes servas kumab läbi klaasuste valgus – koldes loidab lõke. Tegu on mantelkorstnaga, mille suurus hämmastab. Kuigi lõkke kohal on aukudega pajakonks, millega saab keedunõu kõrgust timmida, siin süüa siiski ei tehta. Küll valmib katlas külmal ajal soojendav hõõgvein, mis siis hõrke lõhnu üle maja levitab.

Mantelkorstna kõrval on suur köök. Kahelplaatidega kaetud seintes on suuremad ja väiksemad riiulid, küll nõude, küll maitseainete tarvis. Kaht puudega köetavat ja üht elektripliiti ümbritseb punasest tellistest kaartega müür. Potid on siin suured. Neis tehakse toitu puhkajaile ja ka oma perele. Pere on aga suur, sest ka perenaise ametis Tarja, kokk Õie, tallipoiss Tanel ja teisedki abilised on täieõiguslikud pereliikmed, kõik nad elavad talus.

Palkidest tahatud trepp viib ülakorrusele, kus vastu võtab kuivanud puudega mets. “Pigem on see rabamaastik, kus jalgu märjaks tegemata kõndida saab,” täpsustab Evika.

Kooritud ja okslikuks jäetud latid toetavad lage, samasugused on ka pennid. Pennide vahelt kulgeb laternapuu, kust tuleb ruumi valgus. Ja muidugi tulvab see sisse ka akendest.

Lemmikloomadeks siga ja hani

Kõrtsitalus on sõbralikud õuevalvurid. Bernhardiin Sebastian, keda lastefilmi järgi Pootsmaniks kutsutakse, püüab ilmtingimata kõik külalised üle lakkuda. Sõbralik ja vallatu on ka Saku, kelle ema oli kuldne retriever, aga isa musta karva peni.

Ent õue on siginenud teisigi lemmikloomi. Kass Bugatti seltsida ei soovi, nagu ka väikese mäega sarnanev kirju notsu Edgar. Vähemalt

Meie esimene MILJON

SÉBASTIEN THIÉRY (Prantsusmaa) / Lavastaja: IVO EENSALU

**PIRJO LEVANDI, TÕNU KILGAS,
MERILIN KIRBITS, MADIS MILLING**

14.03. Salme Kultuurikeskus **ESIETENDUS** / 15.03. Rakvere Teater / 17.03. Räpina Rahvamaja / 22.03. Aruküla Kultuurimaja
05.04. Salme Kultuurikeskus / 08.04. Endla Teater / 11.04. Vanemuise Teater s/m / 14.04. Haljala Rahvamaja
22.04. Kuressaare Linnateater / 23.04. Orissaare Kultuurimaja / 24.04. Põltsamaa Kultuurikeskus
25.04. Salme Kultuurikeskus / 26.04. Võru Kultuurimaja / 28.04. Kiviõli Rahvamaja / 29.04. Haapsalu Kultuurikeskus
30.04. Saku Huvikeskus / *Etenduste algus kl 19.00*

TALLINNA
KULTUURIVÕRGU
AMET

VANA BASKINI TEATER

kodu lugu

paarisaja kilone ja seitse aastat vana siga tuhnib hoolega maad. Lähemal vaatlemisel küll selgub, et sööb lund, sest maa on ju külmunud. “Talle meeldib sedasi janu kustutada,” seletab Evika.

Kõva lärmi lööb aga lahti Piilu, üheksa-aastane hani, kes kaagutab terve karja eest. Esiteks on tema territooriumile tungitud ja teiseks häiritakse tema suurt sõpra Edgarit. Ütle veel, et siga ja hani ei passi kokku.

Kogu seda möllu vaatavad akendest pealt kolm hobust. Hobuseid on talus küll kaheksa, aga hoovitalli aknaid kolm. Võrgus hoitakse kuivanud leivatükke, millega hea nüüd loomi aknast välja vaatama meelitada. Suuremad huvilised on Suhkur, Sierra, Saara ja Sõrmus. Tori tõugu sused pole pelgalt lemmikloomad – neil jätkub tööd suvel ja talvel. Ratsutamine on muutunud järjest popimaks, rääkimata saanisõidust, mida Eestis enamasti turismitaludes nautida saabki.

Unistuste häärber

Talvapäev kaob kiiresti käest, turistilõksud jätame teiseks korraks. Pealegi asuvad Ukuaru, kus sellenimelist filmi tehti, ja vanaema maja, mille Tiit kunagi oma emale ehitas ning kuhu nüüd on sisustatud töötoad, kaugemal.

“Aga nüüd näitan teile ainust maja, mis lõplikult valmis,” pakub Tiit. “Teiste kallal pean ikka veel väike nokitsema.” Väike maja osutub koerakuudiks, kuhu läheb Pootsman peitu enamasti siis, kui pererahva peale solvub.

Ka kassil on oma maja, puupakust õnnestatud. Ent rebaseid on viimastel aastatel nii palju, et pererahvas ei luba kassi ööseks enam sinna majja.

Evikalgi on midagi vastu panna. Tema sisustas ühte aita raamatukogu. Sedasi sai ait otstarbe ja lõppes mure, kus hoida aastate jooksul suureks kasvanud raamatuvara.

Hoonesse, kus pere hädaolukorras enamasti vaid öö veedab, perenaine külalisi viia ei tihka. Aga ta maalib elava pildi oma unistuste kodumajast, mis saab valmis hiljemalt kolme aasta pärast. Keerduis roigastest väravaga omapärase aia sees on väike hall maja, mille kunagine pere olevat ehitanud elumajaks ja kutsunud seda häärberiks. Selle hilisemad juurdeehitused on perel kavas lammutada, mida osaliselt juba tehtudki.

Uus elamu tuleb suur ja ruumikas, ühte otsa jääb garaaz ning teise klaasist seinaga või vähemalt ülisuure aknaga elutuba. Väljavaade tuleb uhke ja kõikjal on palju lilleampleid. Neid on suvel praegugi rohkesti, nagu perepiltidelt paistis. Lillepeenraid lemmikloomade vaba liikumise tõttu eriti rajada ei saa. Amplitaimed kasvatab Evika oma väikeses kasvuhoones.

Avali olemise ja julge ütlemisega perenaine ei häbene tunnista: “Ma olen siin õnnelik, pea-aegu iga päev. See paik läks mulle kohe südamesse. Ma arvan, et ükski linnaproua ei ela nii hästi kui mina siin soode ja rabade vahel.” ❀

Vahetevahel võtab Uku ja Luukase hoidmise üle Evika abiline Anni.

Vana ait sai otstarbe ja raamatud oma hoiukoha.

Vana maja süda jääb alles, ümberehituste tulemusena saab sellest pere unistuste kodu.

Ka teadetetahvel ja postkast on Mustjões omanäolised.

Köögimööbel

30 euro eest

Tekst **Kristel Kirss**
Fotod **Sven Arbet**

Elerin ja Raimond Innose köögimööbel sobib imehästi kokku nende rehemaja voodriga. Just välisseinalt ongi pärit nende köögimööbli ehe materjal, ja uskuge või mitte - köögimööbel läks maksma 30 eurot!

Innose pere köök sai odava ja eheda köögimööbli, mille meisterdamiseks kulus veidi prusse ning servamata laudu, mis maja välisvoodrist üle jäid.

Hommikul teeb perenaine Elerin oma kallile kaasale Raimondile võileivad valmis. Raimond armastab isegi naisest rohkem köögis toimetada, tema toekad road valmivad õhtul.

Roosna-Alliku vallas Koordi külas on Raadiku talu, mis ilma Elerinita oleks nüüdseks olnud juba lagunev palgihunik. Kui ta vallalise neiuna 2009. aastal Tartust Koordi külla tuli ning müügiks oleva talu pesuköögis seisis, tuli tal just seal teadmine – see ongi kodu.

“Mõtlesin, et vahetan tapeedid ja kardinaid, panen vaibad maha ja hakkam elama. Paraku nii lihtsaks elu ei kujunenud,” meenutab Elerin.

Lähemal uurimisel selgus, et maja oli mitmest küljest juba mäda. Enne sissekolimist tuli ära teha mitu suurt tööd, alates katuse, maja palikide ja akende vahetusest.

Ehe taluköök

Unistus oma köögist oli Elerini peas ammu olemas. Sattudes elama tallu, kus tavapärasest kööki ei olnudki, sai siin kõike oma käe järgi teha.

Vanas köögis oli pisike aken, mille kõrval seisis lauake. Ruumi teises nurgas asus soemüür, suure veekatlaga lagunenu pliit ning plekkvoodriga ahi. Põrandalauad vajasis vahetamist. Õnneks ei olnud Elerin oma muredega üksi – sõbrad tulid appi. Nende nõu ja jõuga, kaks aastat enne, kui Elerin ja Raimond kohtusid, tehti uues kodus suuremad remonditööd ära. “Me ikka naljatame, et Raimond ei viitsinud varem mu ellu tulla, sest muidu tulnuks tal väga palju tööd teha,” naerab Elerin.

Pliidiesine põrand laoti vana plekkahju tellistest, ülejäänud kaeti laia lauaga. Reheahju üks paekivist külg moodustas jupikese köögi seinast. Kuna see oli dekoratiivne, siis puhastati kivimüür hoolikalt. “Sellest seinast õhkub küll külma, aga kinni katta ma seda ilu ei raatsinud,” ütleb Elerin.

Palkseinad vooderdati pilliroomattidega ning kaeti lubikrohviga. Raskeks kujunes aga unistuses olnud köögi sisustamine. Just mööbli hankimine käis noorele naisele üle jõu, sest maja taastamine oli juba päris suuri summasid nõudnud. Elerini hinnangul küsivad kööginööbli tootjad kappide eest soolast hinda. Sel hetkel ei pakutud taskukohase hinna eest midagi, mis sobiks arhailise talu interjööri.

“Kui ausalt öelda, siis nüüd meil ongi vaese inimese köök, mille hinnaks kujuneb vast 30 eurot. Kööginööblik said maja välisvoodrist üle jäänud servamata laudad,” räägib Elerin.

Kõik kööginööbli ukseid on eri suuruse ja kõverusega sõltuvalt laua laiusest. “Loodimine tuli siia tallu siis, kui mina sisse kolisin,” märgib Raimond. Nii tööpinna kõrgus kui ka ülemise kapirea kõrgus mõõdeti ja tehti täpselt Elerini kasvu arvestades.

Käepidemed punus perenaine takunöörist. Kapiuste hinged on plekist ning said valitud ehituspoe odavama kauba hulgast. Eemalt mõjuvad nagu ehedad sepised. “Need hinged maksavad 1 euro ja 20 senti,” märgib Raimond.

Osta tuli ka lina- ja tõrvaõli laudade ning köögi tööpinna töötlemiseks. Tööpinnaks said kaks vana põranda pakku ja laia lauda. “Mu köök haises tookord nagu suusabaas ja mina ise samuti. Tuttavad laulsid mulle siis sageli: suusabaasis on tantsupidu...”

Nugade, kulpide ning Peipsi veerest kingitusena nende tallu jõudnud sibulavaniku kinnitamiseks sobis väga hästi vana rehetare uksepiit.

Algselt oli köögiruum elutoast seinaga eraldatud. Elerini soovil võeti osa seinast maha.

“Loodimine tuli tallu siis, kui mina sisse kolisin.”

RAIMOND

ENAM KUI 20 AASTANE KOGEMUS TERAS-PROFIILUSTE VALMISTAMISEL JA PAIGALDAMISEL

VIIMRE OÜ
Kaluri tee 13, Haabneeme alevik,
Viimsi vald 74001 Harjumaa
Tel: +372 60 91 143
Faks: +372 60 90 621
info@rauduks.ee
www.rauduks.ee

VIIMRE

Reeahju müür ja vana rehetoa uks kaunistavad nüüd köögi tööpinnatagust seina.

Köögikappide avamiseks punus Elerin ise takunööri n-õ käepidemed.

Kõik juhtmed on siltidega varustatud.

Uus köögiaken on kunagisest aknast märksa avaram. Abikaasad naudivad just siin enne tööle tõttamist hommikukohvi. Elerin töötab talu kõrvalt füsioterapeudina Paide haiglas, Raimond politseis.

“Siit on kõige parem vaade poistele. Nii me kutsume oma hobuseid, kes kõik on ruunad. Nad tulevad oma öömajast välja ja ringutavad nii armsalt ning raputavad oma sabasid ja lakkasid,” kirjeldab naine mõnuga.

Neil on kokku 11 looma: kolm lammast – Nööp, Muti ja Täpi; kolm

hobust ehk Virk, Rommi ja poni, kelle nimeks on Paul; koerad Riki ja Pitsu ning kolm kassi – Ruts, Liisu ja Rõõzik, kes on ise omaks trüginud.

Hobused on need, kes toovad endale ise n-õ toidu lauale. “Ma teen puuetega lastele ratsutamisteraapia tunde ja viin läbi ka rakenditunde,” räägib Elerin. Lambadki on kasulikuks osutunud, talled on hästi kaubaks läinud.

Kaks kassi ja koerad on varjupaikadest toodud ning nad oskavad oma tänu väljendada. Maa-kodu külaskäigu päeval sai Rikigi köögipõrandal pikutada, muidu on tema valvuritöökoht õues. Taks Pitsu aitab sõpra õues vajadusel, tema töö on rõõmu valmistamine. Ja see tuleb tal hästi välja.

Kui noor pere üldse millegi üle nuriseda võiks, siis on selleks elekter. “Meie talu on sõna otseses mõttes liini lõpus. Pinge on sedavõrd nõrk, et elektritarbijad saavad vooluvõrgus vaid üksi olla. Näiteks kui veekeedu kannu kasutame, tuleb kaevu veepump vooluvõrgust välja võtta,” kurdab Raimond. “Samas on see väga lihtne süsteem, oleme sellega juba harjunud. Meil on igaks juhuks kõikidele juhtmetele lisatud juhendid. Need on puhuks, kui me ise oleme reisil ning keegi tuleb talu ja loomi hoidma,” lisab Elerin. Loodetavasti laheneb elektrimure 2015. aastal, vähemalt nii on Innose perele elektrifirmast lubatud. ✨

“Planeeringu mõttes soovisin, et köök ja elutuba oleks koos,” seletab ta. “Tahtsin, et minu köök erineks mu lapsepõlvkodu omast, kus perenaine oli alatasa üksi köögis, samas kui ülejäänud pere elutoas televiisorit vaatas.”

Vaikselt kuulanud Raimond hakkab mingil põhjusel muigama ja kõhatab. Elerin taipab lennult ning täiendab öeldut: “Minul läks aga nii hästi, et hoopis mees on köögis ja teeb süüa. Tal tuleb see hästi välja!”

Süüa tehakse ehedal puudega köetaval pliidil, mille punased tellised võõpas perenaine remondi ajal oma koduhoovist leitud saviga üle.

Hommikusöök ja armas vaade

Hommikul tõuseb Elerin tavaliselt esimesena ja teeb tule pliidi alla, keedab kohvi ja teeb kallile kaasale võileivad valmis. Suur ümmargune söögilaud jäeti vana söögilaua asukohale. Seda ei taha perenaine keset tuba panna ka seetõttu, et Elerin vajab nii mõnigi kord ruumi kõhutantsukavade harjutamiseks.

Eriti palju ruumi läks vaja siis, kui ta eelmisel aastal Nabatooriumi kõhutantsu superstaari konkursiks tantsu harjutas. See tants oli näiteks mõõgaga! “Konkursi võitsin ära, nii et avar elutuba on igati õigustatud!”

25. hooaeg

TULE REISIMA COMTOURIGA!

2014. a reisiplaan

Sooduspakkumine kuni 10. märtsini

 COMTOUR
REISIBÜROO

Info ja registreerimine:
tel 645 5925, 522 0009
e-post comtour@comtour.ee
Reisibüroo Comtour
Lauteri 7c, Tallinn

**KULTUURI-, PUHKUSE-
JA TELLIMUSREISID
TEIE SOOVIL!**

07.–09.03 **Leedu suurim käsitöölaad Vilniuses** (07.03 „Coppelia”, 08.03 „Jevgeni Onegin”). Hind 170 €.

City Gate***, buss. **NB! Sooduspakkumine: 4 inimest = 3 inimese hind kuni 10.03.**

22.–23.03 **Riia ooperiteatris Puccini ooper „Tosca”**. Hind 135 €. Hotell Latvija****, buss ja teatripilet.

NB! Sooduspakkumine: 4 inimest = 3 inimese hind kuni 10.03.

15.–19.04 **Istanbul**. Giid Ott Sandrak. Hind 720 €. Viis päeva bussi, giid, 4 ööd, hotell***, Air Baltic.

25.–27.04 **Reis Peterburi. 26.04 „Tullilind”, ooper „Sõda ja rahu”**. Hind 180 € + viisa 62 € + piletid.

30.04.–04.05 **Kevadõites Ungari**. Hind 725 €. Neli ööd, hotell***, Finnair, buss, giid-tõlk.

02.–03.05 **Sigulda aianduslaad – suurim Läti kevadlaad ja puukoolid**. A. Aaspõllu. Hind 140 €.

02.–03.05 **Kaks meeleolukat päeva Ida-Virumaal**. Giid Enn Käiss. Hind 110 €.

10.–14.05 **Põhja-Inglismaa aiad ja pargid (lend Manchesterisse)**. Hind 900 €. **Neli kohta!**

15.–18.05 **Peterburi – Elukirja reis**. Giid Ott Sandrak. Hind 280 € + viisa 62 €.

29.05.–01.06 **Pihkva – Puskinskije Gorõ – Velikije Luki. Giid Boris Gorbunov**. Hind 290 € + viisa 62 €.

Buss, 8 sööki, 3 ööd hotellis, kõik sissepääsud.

06.–07.06 **Läti liigrikkad puukoolid, aiad ja käsitöölaad Riias**. A. Aaspõllu. Hind 140 €.

06.–11.06 **Põhja-Poola – Elukirja reis**. Giid Jaak Viires. Hind 415 €.

14.–15.06 **Pojengid meie aedades. Sulev Savisaare kevadõites kollektsooniaed. Tartu Puukooli okaspuude kollektsoon**. A. Aaspõllu. Hind 99 €.

14.–20.06 **Gotland ja Öland**. Giid Jaak Viires. Hind 595 €.

11.–12.07 **Kihnu merepäevad**. Hind 180 €. Laev, majutus, buss, 4 sööki, kontsert.

11.–13.07; 15.–17.08 **Kaks reisi: Abruca ja Vilsandi**. Hind 225 €. Laevad, majutus, 6 sööki, giid, buss.

18.–20.07; 08.–10.08 **Kaks reisi Ruhnu**. Hind 190 €. Laev, majutus, buss, 6 sööki, giid.

25.–26.07 **Kultuurilooline Viljandimaa. Paistu, Helme, Karksi, Tarvastu kihelkonnad**. Giid Ott Sandrak. Hind 99 €. Buss, majutus, giid, 2 sööki.

25.–27.07 **Laevasõit Emajõel ja Peipsil. Piirissaare ja staroverid**. Giid Toomas Jüriado. Hind 210 €.

01.–03.08 **Laevasõit Emajõel ja Peipsil. Piirissaare ja Setu kuningriigi päevad Mikitamäel**. Hind 210 €. Buss, 3 sööki, giid, laadapilet, majutus.

04.–07.08 **Paremad palad Rootsist ja Soomest – erirõhuga meie ühisel minevikul**. Giid Ott Sandrak. Hind 335 €. Laev Tallinn-Helsingi, Turu-ST (neljane kajut), buss, giid, hotell, hommiku- ja õhtusöök.

12.–16.08 **Kaliningradi oblast, Kura sääär ja Klaipeda – kunagine Ida-Preisimaa tänase Venemaa ja Leedu koosseisus**. Giid Ott Sandrak. Hind 330 € + viisa 62 €.

13.–20.09 **Maailine Dalmaatsia ja saared**. Giid Ott Sandrak. Hind 1100 €.

Andeka perenaise värvikas köök

Tekst **Kristel Kirss**
Fotod **Sven Arbet**

Kauni maakodu tiitliga pärjatud Kuuse maja köök Saaremaal üllatab toredate lahendustega. Selgub, et luuaga saab vahva seinapinna kujundada ning vanast mööblimaterjalist ehitada unistuste köögi.

Turja külas asuva Kuuse maja köögi perenaiseks on saarlannast rõivadisainer Kaja M.-Kuris, kes kaheksa aastat tagasi maailmarännakutelt sünnikodu üles ehitama saabus.

Üle esiku uksseläve astudes satub külaline kööki ja siin on tööpoolest vaadata palju. Perenaisele nii olulises ruumis tegi suure töö ära Kaja

isa Kalev, kes ehitas tütre majja kõik küttekahad. “Mu isa on kõiki meie pere lapsi aidanud,” kiidab Kaja. Ka imeline dekoratiivtelistest pliit, mille ehteks on orvakestega soemüür, on isa tehtud. “Tõlised on Belgia toodang, need valisin ma ise,” ütleb ta.

Luuakrohv ja maalingud kappidel

Ukse taga paugub meie külaskäigu ajal käre pakane ja ruumid tunduvad üsna jahedavõitu. Perenaine Kaja tõttab kohe puid tooma, et pliidiile tuli alla teha ning kõhutäiteks mõned pannkoogid küpsetada.

Puud võib siin muretult pliidisuu ette poetada. Kõikide kollete ees on valatud põrand, mida ehib dolomiidist mosaiik. See lookleb köögist elutuppa nagu sall meretuules, olles kauniks naabriks lihtsale laiast lauast põrandale. Lisaks

Kaja isale aitasid koduomanikul ideid ellu viia saarlastest ehitusmehed. Näiteks katab pliitide ja ahjude naaberseinu dekoratiivne seinakate. “See on ühe meie küla mehe luuakrohv: pani segu seinale ja andis luuaga valu,” meenutab Kaja. Kui krohv seinale sai, kandis Kaja ise sellele veel mitu kihti kollakat ja naturaalvalget värvi peale. Naaberseina tapeet sai aga õrnalt roheka jumega värviga kaetud.

Kõik seintele valitud värvid harmoneeruvad suure köögikapi maalingutega. Köögisisustuses naljalt uut ja poest ostetud kraami ei näe. Kaja armastab jalutada vanavaralaatadel ja -ladudes, seda nii Eestis kui ka Rootsis. “Mind jätab uue aja mööbel täielikult külmaks. Köögikummutid leidsin juba Eesti krooni ajal, mil müüdi väga odavalt Belgia mööblit,” räägib Kaja. “Suur kummut tundus aga nii tume ning

Kuuse maja köök on ehe näide, et maitsekas perenaine saab hakkama kööginõu tellimata. Kaja sättis vanavara hulgast leitud mööblitükid omavahel sobivaks ansambliks kokku.

Kunagist Kaja magamistoa ust täidab uue näo saanud külmutuskapp.

muutis köögi pimedamaks. Siis tuli mulle külla üks kunstnik, kes haaras rõõmuga pintslit ja maaliski kapi ustele pildid. Nüüd on hea külalisi juhendada ja öelda, et “ravimeid saad rästikuga sahtlist” või “ava see piimanõgesega uks ning võta sealt”,” naerab Kaja.

Suure kummuti korvõielise taimega kaunistatud ukse taha jäävad toidunõud. Selles kapis on isegi valgus sees ja lamp süttib siis, kui ukse avad.

Peidetud külmkapp

Köögis on veel mitu toredat eakat kapikest, mis nüüd endale uue ülesande saanud. Ühte nendest on integreeritud elektripliit. See töö on nii hästi tehtud, nagu oleks alati sedamoodi olnud. Teine kapike, mis oleks justkui kiriku altari eest pärit, on saanud enda rüppe antiikse moega kraani ja valamuu.

Kuna valamukapp sobitus kohe akna alla, sai sellest üks töötasapindadest, kus perenaine vajadusel roogi serveerib, toiduaineid viilutab. Meie külaskäigu ajal sai seal valmis segatud pannkookitainas.

Kuna Kaja ei olnud ammu küpsetanud, tuli kappi vaadates ilmsiks, et jahu ei ole. “Nii! On odrajahu, pitsajahu ning minu isa kasvatatud maheviljast jahvatatud nisupüüli. Sellest püüsid ühed mu külalised kooke teha, aga nemad väitsid, et see jahu ei seo hästi. Aga segame selle hulka veidi pitsajahu ja vaatame, kuidas siis kookid õnnestuvad,” on Kaja leidlik. Tainas saab ruttu valmis ning puudega köetud pliitki on küpsetamiseks piisavalt kuum. Kohe saab selgeks, et segu on igati õnnestunud. Isegi kui Kaja – nagu Pipi Pikksukk – kooke viskega ümber pöörab, maanduvad need pannile ühes tükis.

Koogivirna kasvades ja hetkel, kui perenaine hakkab sügavkülmas maasika-toormoosi otsima, selgub lõpuks ka külmkapi asukoht. Osava maskeeringu tõttu võib külmitikut hõlpsasti tavaliseks seinakapiks pidada. Selle valged ukseks on oskuslikult liidetud puitustega ning kapp ise seina sisse peidetud. “Sealt läks varem uks minu magamistuppa,” selgitab Kaja, kuidas suure kapi peitmine võimalikuks osutus.

Kui kookid valmis saavad, võtab Kaja Külli Kõivu tehtud keraamilised kruusid, pakub kohvi ning serveerib kooke moosiga. Küll see kõik maitseb hea!

Nii armsas köögis õnnestuvad ilmselt kõik söögid. Kaja on oma elu nii sättinud, et võõrastelgi on selles köögis toimetamine ning kogu Kuuse maja õhustiku nautimine täiesti võimalik. Selleks tuleb vaid perenaisega kokkuleppele saada. ✨

Vanast kapikesest saab kujundada kaasaja nõuetele vastava integreeritud elektripliidi. Kapi kõhtu võib vajadusel peita kõik potid ja pannid. Sepistatud ukserõngad sobivad hästi rätide riputamiseks.

Kaunid tekstiilid teie koju.

REEDA KARDINAD
& DISAIN

Luise 40, Tallinn • info@kardinad.ee

Märtsikus kõik kohalolevad kangad –30% kuni –50%.

www.kardinad.ee

Toredas kööginurgas kasutatud ideed võiks samahästi sobida suvekodusse või ateljeesse.

Leidlike naiste kööginurk

Tekst **Kristel Kirss**
Fotod **Sven Arbet**

Mööblisahvri perenaised Laili Randmaa ja Piret Marjak vajasid oma müügisaalis kohta, kus teed keeta. Nendele naistele omaselt sai kööginurk leidlikult sisustatud.

Kaks kihti värvi ja pildike muudavad lauajalad pilgupüüdjaks.

Valge Snaige külmkapp sai rõõmsama rüü Anne Laar-Iljini abiga, kes värvirulliga kandis kapile kuldse värvikihi. Kui värv oli kuivanud, maalis Anne kapile juugendlikus võtmes lillevanikud ning pikitriibud. Kaitsmaks värvi ja maalinguid, võõpas ta viimase tööna tehtu üle paadilakiga.

Mööblisahvri kööginurga lahendust mõjutas tegelikult punane Marmor-esti valumarmorvalamu, mida toodab Pärnu Mööblivabrik OÜ. Ümara vormiga kraanikauss, mis on keraamikast märksa vastupidavam ning hõlpsasti hooldatav, loodi mööblivabrikus koostöös Soome disaineri Ristomatti Ratiaga. Soome disainer sobitas selle oma vanitoamööbli kollektsiooniga Stage.

Kuna pesukaussi meenutav valamu sobib retroliku mööbliga, hakati neid erivärvilisi valamuid ka Mööblisahvri müügisaalis pakkuma. Üks neist sai saali kööginurga valamuks. Valamulauaks sobitati vana diivani-laua plaat. Selleks et lauaplaat uue ülesandega sobiks, puuriti sinna äravoolutoru tarbeks auk ning otsiti endisele madalale lauale sobivamad jalad. Need leiti ehituspoest trepikäsi- või trepikäsi- pulkadena.

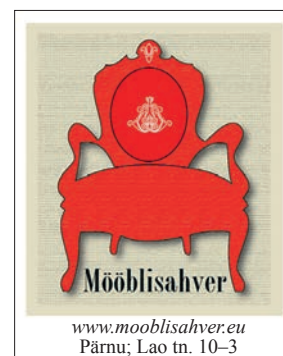
Kööginurga punase valamuga sobitamiseks otsustati jalad punaseks värvida, aga mitte ainult. Lauajalgade ilmestamist alustati pildi ülekandest puidule. Üks vaimukas baleriinipildike paigutati lauajalale. Selleks kasutati lakkliimi Art Medium (vt pildi ülekande õpetust Maakodu veebruarinumbrist lk 21).

Seejärel võõpasid Laili ja Piret käsipuupostid esmalt tumehalli mööblivärviga üle, kattes kinni eelnevalt klebitud pildi, ning lasksid värvil siis korralikult kuivada. Järgmisena värviti lauajalad üle punase mööblivärviga. Kui punane värvikiht ei olnud veel päris kuiv, kraabiti lauajalgu nii, et punase värvi alt paistaks kohati tume värvikiht. "Kraapimisega ei tohi väga hoogu minna. Seda tööd tuleb teha tundega," soovitas Laili. See sugune pinnatöötlus muutis värskest värvitud mööblidetaili ilme kohe päevinäinuks.

Et äravoolutoru välja ei paistaks, kinnitati laua serva alla sobivates värvitoonides kardin. Veidi askeldamist ja nokitsemist, ning saigi vahva kööginurk valmis! ✨

"Seda tööd tuleb teha tundega."

LAILI RANDMAA

Tekst **Kristel Kirss**
Fotod **Sven Arbet**

Loomise tung võib üllatada nagu väik selgest taevast. Nii juhtus Arukülas elava Andrues Vanaga, kes paar aastat tagasi üleöö hakkas rauast skulptuure tegema.

Ühe ööga

RAUATAALT

töötuba

Valguse valvur
paistab silma
ka hämaras aias.

SUTA JAKS

Seni ehitus- ja arhitektuurilisi konsultatsioone jaganud Andrues Vana tunneb keevitades end nüüd kõige paremini.

Tants valgusega.

Mehe üks esimesi skulptuure kujutas tema minevikku ja uusi püüdlusi.

Päev enne seda, kui ehituskonsultant Andrues metalli väänama hakkas, oli tema jaoks olnud täis ebaõnne ja närvidelekäivaid kokkulangemisi. “Mäletan, et tundsin endas selle päeva vastu nii suurt viha, et oleksin suutnud mõtte jõul enda ribi pooleks murda, kui vaid oleks tahtnud,” meenutab ta. “Järgmisel hommikul saabus aga selgus ja mõistmine, et kõik see jama on ainult minu peas, kõik on minu enda poolt genereeritud, järelikult saab selle lahti lasta ning peast välja visata. Mil-line lõputu rahu selles arusaamas oli!”

Samuti tajus ta, et ei tunne enam vajadust sigarettide, alkoholi ega liharoogade järele. “Nende mõnude maitse lihtsalt kadus,” räägib Andrues. Lähedased olid tema äkilisest meeleolumuutusest ehmunud. Arvati, et ehk vajab värsket valgustatu vaimukosutavat haiglaravi. Polnud ka ime – diivanilauale ilmusid budistlike õpetlaste teosed, muutus igapäevamenüü ning kõige tipuks tõi Andrues koju keevitusaparaadi ja hakkas keevitama. Skulptuure.

Esimesed katsed

“Mul on õnne ja julgust teha neid asju, mida ma südames tahan teha ning seeläbi need ettevõtmised ka õnnestuvad. Mõtlesin endamisi, et mis ma sellest keevitusaparaadist ostan. Siis aga leidsin – miks mitte! Pole kunagi proovinud, äkki on hea plaan,” naerab ta. Olles internetis veidi guugeldanud ning videoklippe vaadanud, läks perepea

Komeet.

Valguse kaar.

oma park-aija lehtlase ning hakkas katsetama. Ta polnud varem metallitööde ega sepaoskuste vastu huvi tundnud, ometi õnnestusid juba esimesed katsetused talle endalegi üllatuseks lausa suurepäraselt.

“Ühel hommikul ärkasin enne päikesetõusu väga selge visiooniga kukest. Teadsin, et vaat selline peab ta tulema. Ootas paar tundi, kuni õues valgeks läks, jõin klaasi vett, panin riided selga ja läksin keevitama. Pärast lõunat tulid tuppa juba valmis rauast asjaga, naeratus näol suurem, kui ära mahtus,” muheleb ta. See töö oli nii heal tasemel, et lausa sobis Anni Arro kohvikule Kukeke. “Iga kord, kui sinna sööma

satun, vaatan – näe kui lahe tegelane,” märgib autor.

Andrues usub, et kui ta keevitajatega oma kogemusi jagaks ja räägiks, kuidas tema neid asju teeb, siis oskustöölised naeraks end kas ribadeks või ehmataks kaameks. “Struktuuriliselt või ka ehitustehniliselt on need liited, mida ma teen, täiesti nonsens. Ma loodan, et keegi ei palu mul kunagi sildasid keevitada,” ütleb kunstnikuhing muiates. See aga ei riku tööst saadavat mõnu. Eriti meeldivad Andruesile helid, mille põhjuseks on pinged, mis külma raua ja juba magma-laadseks muutunud materjali kokkupuutel õhku käristavad. “See on minu jaoks kaunis muusika,” ütleb ta.

Traadirullist saab skulptuur

Metalliarmastus tuli mehele, kes varem puidu täiuseni lihvitud ilu kummardas, endalegi täiesti ootamatult.

“Mõned keevitavad vanadest rauajuppidest suuri asju kokku. Mulle aga vanaraud ei sobi. Otsin hoopis viie millimeetri jämedust traati, võtsin kohe suure kera. Nüüd teen oma skulptuurid juba kolmemillimeetrise traadist.” See sugune materjalivalik muudab töö väga ajamuhukaks. Kõik kujud sünnivad traadijuppidest, mis on omavahel kokku keevitatud ning sularauaga üle tilgutatud.

Õhinaga tööd tehes ning loomisrõõmu tundes on mees ka kaotusi kandnud. “Paar paari suitsevaid teksapükse ning põletusarmid kintsudel. Sellest õppisin, et nahast põll peaks neid töid tehes ikka ees olema,” meenutab Andrues.

“Lehtla olen tegelikult juba täiesti täpiliselt keevitanud, sest töö ajal pritsib sõna otseses mõttes sularauda kahte lehte. Hea et pole veel päris maha põletanud.”

Ideed sünnivad hetkes

Paljud, kes Andruesi tunnevad ning tema loomingu vaatavad, küsivad: kuidas ta nii äkki kõike seda oskab, ilma kunstikooli hariduseta ja isegi sepaelliks olemata? “Ma ei ole seda endale tellinud, see lihtsalt tuleb seestpoolt. Oluline on praegune hetk, sest see on ainus, mis on päris. Kõik ülejäänud, kas minevikulaidid või mõttes tuleviku loomine, eksisteerivad ainult sinu peas. Õiged asjad tulevad aga siis, kui mõistus ja mõtlemine on vait. Loomine, lahendused, vastused – kõik see tuleb vaikuselt, lõpmatusest, jumalast, tühjusest, taost, nimeta kuidas tahad,” seletab ta.

“Selleks et kirjeldada seda, millest mõistus aru ei saa, pole meil universaalset sõnavara. Ja polegi vaja, tähtis on oskus kuulata oma südame häält. Ühtegi nendest asjadest ei ole võimalik välja mõelda, nad lihtsalt tulevad. Seda on kinnitanud auhinnatud teadlased ja akadeemikud, kirjanikud, maalikunstnikud, ja samamoodi on see minul. Vast ainus oskus või anne on suutlikkus oma mõtlemismasin ilma kemikaalide või tegevuse abita välja lülitada. Et mõistus vaigistada, selleks pole vaja langevarjuhüpet sooritada või ennast millestki pilve tõmmata. Sa lihtsalt ei mõtle ning sellest vaikuselt sünnib visioon või inspiratsioon.”

Andrues ütleb, et selle mittemõtlemise järel on paljud teisi inimesi erutavad teemad tema jaoks sekundaarse tähtsusega. “Mind köidab

ainult loomise rõõm.” Paljudele põhjustab selline seisukoht meelehäärmi, kuid rauavaimustuses kunstnikuhingega mehele ei lähe see korda. Üks tema skulptuure, milles tunneb ära pikkade juustega tüdruk, sündis näiteks autoga linnast maale sõites. “Kuklast tuli kujutis, umbes nagu paberraha vesipilt, mis muutus aina selgemaks,” kirjeldab ta. Koju jõudes esimese asjana mask pähe ning keevitama, kuni sihvakas tüdruk oli valmis. Üsna samamoodi on saanud ka tema teiste skulptuuride ideed ning kõik need on viinud mehe taas raua keevitama.

Paljud Andruesi skulptuurid on seotud valgusega. Päeval ilusad vaadata ning valgusallikaga koos näeb neid ka hämaras. “Valgus on minu jaoks oluline, valgustatud skulptuur annab vaatajale öösel võimaluse kuhugi pilku suunata ning kinnitada.” Tema enda park-aia hämarad sopid said valgustatud olenditega veelgi müstilisema varjundi.

Juba kaks aastat on Andrues teinud metallitöid suure vaimustusega. Kuigi tema töid on märgatud ja aia iluks ostetud, ei tee ta oma skulptuure tellimuste pärast.

“See ei ole asi, millega raha teenida. Ma ikka veel tunnen neid kujusid luues õnnetunnet,” kinnitab Andrues. “Ma tahan rõhutada just meestele – kuulake oma sisetunnet. Looge julgelt midagi, mille ainus funktsioon on olla ilus. Usaldage end rohkem ja laske looming välja!”

Pilte Andruesi Vana skulptuuridest näeb aadressil www.andruesi.com. ☘

Andruesele meeldib, et raud on kaduv materjal ning et tema skulptuurid roostetavad. Tegelikult näeb ta isegi vaeva selleks, et nende ilme oleks roostekarva.

“Mind köidab ainult loomise rõõm.”

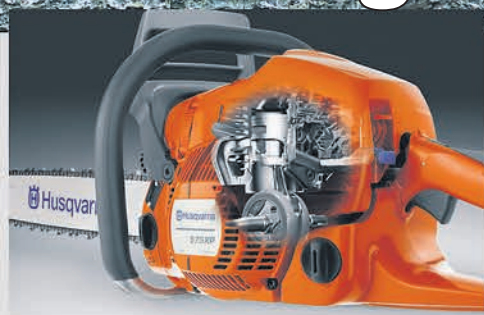
ANDRUES VANA

Husqvarna® - kui vajad parimat!

560XP

Kettsaagide maailma uus mõõde

X-Torq®

Väiksem kütusekulu ja heitgaaside hulk, mis vastavad maailma karmimatele keskkonnanõuetele

AutoTune

AutoTune tagab tänu automaatsele mootori seadistamisele optimaalse suutlikkuse. See korvab eri kütusetüüpide kasutamisel tekkivatest erisustest, kõrgusest, niiskusest, temperatuurist ja ummistunud õhufiltrist tuleneva mootori töövoime languse

RevBoost™

Järsk kiirendus ning suurem ketikiirus on abiks laasimisel

Air Injection

Õhu eelpuhastus. Tänu tsentrifugaalsele õhupuhastusele vajab filter harvem puhastamist

Väiksemad gürojõud

Liikuvad osad on kerged, tagades lihtsa manööverdatavuse

Õhem disain ja uus käepide

Madal ja nõtke korpus muudab sae mugavalt kasutatavaks, tagab hea ligipääsu. Käepideme uus disain lisab mugavust ja efektiivsust

Kiire ja mugav järelmaksuvõimalus

Reginett Lõunakeskuses – nüüd avaramal pinnal!
Lõunakeskus, Ringtee 75, Tartu 50105 tel 734 1945 www.reginett.ee

Ahven ja särk

Tekst **Elmar Ots, Autoleht**
 Fotod **Ilmar Saabas, Sven Arbet,**
Rauno Volmar ja erakogu

või hoopis haug?

Hea ahvenanoos on kalamehe jaoks märk talve lõpu lähenemisest.

Sarnaselt karudega ärkavad kevadel talvunest ka kalamehed, tormates õngitsema suisa hordide viisi. Kalavetel omaette käia armastav inimene peab aga veel pisut kannatama, mil saabub haugiaeg.

Kevadel jooksevad kalamehed jääminekuni tormi peamiselt ahvenale ning seejärel särjele ja säinale. Kui sellise kala järele suur isu, peab muidugi leppima sellega, et halvimal juhul on püügipaigas lausa järjekord või suurem trügimine vähemalt.

“Pärnu lahe ja Peipsi järve jääl läheb ahvena ning Saare- ja Hiiumaal pärast jääminekut saabuva särje püüdmisel igal kevadel suureks trügimiseks, aga see vaev tasub ära, sest päike soojendab mõnusalt pöske ning parimal juhul tuleb kala nii, et lausa kühvelda veest välja!” ei jaksa kirglikud kalamehed ning kalastustar-

vete müüjad Sander ja Werner Grün kevadet ära oodata. “Ahvenasaak on parim vahetult enne jääminekut.”

Meisterda kombain

Ühtki vähemrahvastatud salakohta ei oska soovitada vist ükski õngemees, muigavad küsitletud. “Ikka jooksevad kõik nagu üks mees Peipsi järvele ja Pärnu lahele, sadade ja tuhandete kaupa. Peipsilt on peale ahvena lootust saada ka latikat ja koha.”

Kevadist jääpüüki tõsiselt võtval kalastajal tasub valmis meisterdada või poest osta niinimetatud Pärnu kombain (tuntud ka kui Pärnu rakendus ja Pärnu kirves), kus tamiili keritakse suure rulliga ning tamiili küljes on koos punase lõnga tupsudega üks-kaks õngekonksu (kirp-tirku) ning konksuga ristlant all raskuseks.

Kevad kutsub
jääle õnge
leotama,
sest enam
pole tuisku
ega pakast.

Ahvenaparvele
peale sattudes
jätkub saaki kõigile.

“Kui tamiilirullile panna peale ka stopper ehk piiraja, saab “kombainiga” püüda hulga rohkem. Kalaparvele sattudes ei kerki sa siis tamiili sissevälja huupi, vaid lased konksud alati täpselt parve keskele ja muudkui tõmbad kala välja. Parimal juhul saad niimoodi ahvenat ligi 10 kilo tunnis!” ütlevad Tallinnas tegutseva Bobo kalastustarveteäri omanikud.

Samas on “kirvega” püüdmisel oma nipid, mida kalamehed on jagama väga kitsid – keegi ei kipu selgitama, milline komplekt meelitab kala kõige paremini ning kas parem oleks pikem-nõtkem või lühem-jäigem ritv. Mõni väidab koguni, et Pärnu lahel ja Võrtsjärvel edukas “kombain” jätab näiteks Peipsi ahvenad sootuks külmaks.

Üks on aga kindel: kui jääl liiga palju trampida ja suure raginaga ohtralt auke puurida, kaob ahvenaparv igal juhul minema. Kuid olukorra

*Kingi oma
perele päikest
ja tervist!*

Rodoaed

Eesti suurim kasvuhoone kaubamaja

Kojutoomine
ja montaaž üle Eesti

müüme ka järelmaksuga

kasvuhooned • talveaiad
verandad • kastmissüsteemid
kasvuhoone tarvikud

www.rodoad.ee

rodoad@gmail.com

www.facebook.com/kasvuhooned

tel 501 6742

Sõpradega Soome kalale minek tuleb isegi odavam, kui et sõita Eesti teise otsa. Fotol on Sander Grün Soomes puraka haugiga.

rahunedes võib samasse paika ka naasta. Parim ilm kevadiseks ahvenapüügiks on tuulevaikne ja veel kerge külmakraadiga.

Teine kevadel massilist huvi äratav kala on merisärg, kes siirdub pärast jääminekut jõkke-
ojja kudema. Temagi peale jooksevad õngeme-
hed tormi alates saarte jõgedest ja kraavidest
ning lõpetades Tallinna külje all vuliseva Tiskre
ojaga. Kui koht ja aeg satuvad olema õiged, jääb
saagi suurus peamiselt näpuosavuse taha ehk kui
kiiresti suudad saaki konksu otsast lahti haakida
ning õnge taas vette heita.

Kui sellised sadade õngitsejatega “ühislaulu-
peod” on kalamehele vastumeelt, peab ta Ees-
tis kannatama maini, mil algab haugipüüdmissaeg
(merel 1., siseveekogul 10. kuupäevast). Marjast
raske kala merel jahtimise vaeva korvab parimal
juhul 10 kg või rohkemgi kaaluv purakas.

Soome haugi püüdma

“Meie armastame käia haugi püüdmas hoo-
pis Soomes Helsingi lähedal või Turu saaresti-
kus. Võrreldes Eesti teise otsa sõitmisega tuleb
isegi odavam, kui minna nelja-viiekesi ühe autoga
Soome. Sõidad Helsingist kõigest mõniküm-
mend kilomeetrit eemale, lööd telgi üles või
kolid renditud suvemajja, laadid paadi järe-
lhaagisest välja ja oledki merel,” rää-
givad vennad.

SANDER GRÜN

Kevadel on parim püü-
giaeg vahetult pärast jää-
minekut, kui haug on
kudemise järel nii näljane, et teda õnnestub
püüda kas või tabalukku või õllepurki nõõri otsas
vette visates – hambad lüüakse sisse kõike, mis
silma jääb. “Olen korra välja tõmmanud suure
emase haugi, kel oli umbes poolteist kilo kaa-
luva isase söömine poolleli – viimane rippus tal
lõugade vahelt poolenisti välja,” muljetab Sander.

Kudevad-kudunud haugi olevat Soomes tar-
gim otsida roostikust madalast veest. “Muidugi
on eriti mõnus merel käia päikeselise ja tuu-

Ahvenapüügile
annab hoogu suure
tamiilirulliga
“Pärnu kombain”.

letu ilmaga, kuid peegelsileda veega näeb kala
ka sind ning pole nii julge. Samas ajab kevadine
nälg haugi nii sõgedaks, et pigem kehtib reegel
“mida kehvem ilm, seda parem saak” tema kohta
sügisel,” ütlevad küsitletud.

Kui haugidele õigel ajal ja õiges kohas peale
sattuda, võib pilt sarnaneda suisa kalakasvan-
dusega. “Vesi lausa kihab! Iga tõmbega saad
konksu otsa 6–8 kilo kaaluva puraka,” jutusta-
vad mehed. Päevaga õnnestuks vabalt välja tõm-
mata kas või 100 kg kala, kuid tihti piirduvad
noormehed õhtusöögiks vajalikuga ning mõni
pannakse kõrvale ka kojuviimiseks. “Enamiku
viskame vette tagasi.”

Algaja varustus algab 20 eurost

Teisalt olevat haug täiesti ettearvamatult käituv
tegelane. “Mullu kevadel olime sattunud heasse
võtukohta, kui sõprade paadi përamootor rikki
läks ja paatkond sõudis kaldale seda remontima.
Tunni-paari pärast meie juurde tagasi jõudes oli
tunne, et sellest kohast pole kala kunagi saadud
ning ka ei saa mitte kunagi – nagu oleks ürita-
nud kaevust haugi kätte saada,” ütlevad kalame-
hed. “Tõepoolest võib olukord muutuda mõne
tunniga. Poolteist tundi saad kala iga viskega,
ning siis äkki on kõik läbi. Ei tulnud sealt enam
midagi sel ega ka järgmisel päeval.”

Nagu kõigi kaladega, on ka haugipüügi koha
pealt igal õngemehel oma vankumatud veendu-
mused. “Mõni usub ainult kalasarnase silikoon-
landi kõikvõimsusse, mõni on aga ainult jerk-
ehk sööstlandi usku. Sama lugu on tamiili ja
nõõri eelistajatega: üks välistab esimese, teine
teise,” muigab Sander.

Tema sõnul saab algaja esimese haugimaitse
suhu juba umbes 20 eurot maksva komplektiga,
kuid Hiinas tehtud odavalt varustuselt ei maksa
pikka vastupidavust loota. “Keskmise haugipüügi
ridvakomplekt maksab poes sõltuvalt ostja eelis-
tustest siiski 70–200 eurot, kuid muidugi leidub
ka kalamehi, kes ainuüksi spinningurulli eest 400
eurot välja käivad,” ütleb ta. ☘

*“Ahvenasaak on parim
vahetult enne jääminekut.”*

MAAKODU

 www.facebook.com/maakodu

Aasta oodatuid **MAAKODU** erinumber

SUVI AIAS

ilmub juba aprillis!

Värsked ideed ja asjatundlikud nõuanded aias toimetajale ja kodusättijale.

- ▶ Suvenautijate aed pankrannikul
- ▶ Kaunis roosiaed Kolga-Jaanis
- ▶ Uued suvelilled
- ▶ Suur aiatööde ja Thunide kalender
- ▶ Mätaskatusega väliköök – gurmaanide kohtumispaik
- ▶ Lille- ja köögiviljaaed pottides
- ▶ Kuidas rajada ja hooldada muru?
- ▶ Millist muruniidukit eelistada?
- ▶ Millistele lilledele meeldib kasvada verandal?
- ▶ Abiks algajale: milliseid köögivilju ja maitsetaimi tasub ise kasvatada?
- ▶ Millal ja kuidas lõigata ilupõõsaid?
- ▶ Moetaim epimeedium
- ▶ Ka taimedel on viirushaigused
- ▶ Hoolas aiapidaja katab mesilaste söögilaua
- ▶ Piknikule kaasa – toidud ja lauanõud
- ▶ Külmutatud maitseid pidulaua
- ▶ Mida ette võtta, et koerad-kassid aias pahandust ei teeks?

Tellimine: tel 680 4444, klienditugi@lehed.ee või www.tellimine.ee

Aiavaateid

Noarrootsi kõrgeimalt tipult

Tekst **Kaja Kurg**
Fotod **Sven Arbet**

Kaldarada sai
kena suurtest
maakividest äärise.
Toonekurg, kes
puhkealal silma
peal hoiab, pole
siiski ehtne.

Tiigimõnude juurde kuulub ka veejalgrattaga sõit, mida Lii ja Ülo naudivad suviti pea igal õhtul.

Kui Maakodu ligi kaheksa aastat tagasi Lii ja Ülo Kalmul külas käis, ei olnud neil veel oma mäge ega järve mõõtu tiiki.

Ilusasse ja mõttega rajatud aeda on väga põnev mõne aja pärast uuesti tulla. Huvitav, milliseks on sirgunud puud ja põõsad, mis aastate eest veel väikesed olid? Kuidas taimekooslused on kokku sulanud? Mida uut on pererahvas kujunduses välja mõelnud?

Noarootsis Pürksi asula serval Haava talus käisime taas üle pika aja eelmise aasta juuli algul. Kuid seda, et pedagoogist Lii ja Rannarootsi muuseumi juhataja Ülo, endine vallavanem, on vahepeal endale ehitanud lausa suure mäe ja rajanud selle juurde vägeva tiigi, poleks küll osanud oodata.

Endisel kartuli- ja maasikamaal tehtud maataapne maastikukujundus on tõeliselt muljetavaldav! Haava talu maadel on nüüd lameda ja madala Noarootsi kõrgeim tipp, hiigeltiigi kal-

dal saab aga suvel nautida rannamõnuseid mere äärde minemata.

Krundist läheb läbi Paslepa tee. Sellest ühele poole jääb elumaja ilu- ja õunaaia, teisel pool on viimastel aastatel rajatud uhke maastikupark. Ilusast aiast on tore läbi sõita ja enamasti võtavad autod hoo maha, et kaunist ümbrust lähemalt uurida.

Lohk ja muhk

Pargi asukohal oli varem madal märg maa. “Kartul seal ei kasvanud, maasikad kiratsesid. Siis istutasime sinna kümme aastat tagasi ploompuid, sordid ‘Liisu’ ja ‘Edinburgi’, mis omavahel tolmlemisel sobivad. Hiljuti panime juurde ka ‘Vilmitari’ ja ‘Kressut’, aga neilt pole veel saaki saanud,” meenutab Lii. Ploomiistandik on korralik, mitmes pikas reas on kokku paarsada puud.

Ploomisalu kõrval oli sobiv koht suurema tiigi jaoks, sest sealne väike looduslik veesilm andis märku veesoonte olemasolust.

Lii: “Tegelikult tahtsin vett saada küll ettepoole, majale lähemale, aga mis parata, kui veesooned olid kaugemal. Enne kui teha auk

→ lk 43

Lahe varjualune
leiti ühelt Lõuna-
Eesti laadalt.

maa sisse, tuleb kindlasti kontrollida, kas vesi ikka tuleb sisse.”

Koht valiti nii õigesti, et isegi pika põua ajal on tiigis alati vesi olnud – veesooned toidavad seda niivõrd hästi. Neerukujuline veepeegel on võimsate mõõtudega: julgelt 60 meetrit pikk ja paarkümmend lai. “Kevadel, kui jää ära läheb, on vesi kristallselge nagu allikas,” märgib Ülo.

Tiigiehitus algas kuus aastat tagasi augustis. Pinnas, mis süvendist välja kaevati, kasutati ära mäehituses. “Mõtlesime, et teeme kohe kaks küngast – Noarootsis ju kõrgemaid kohti ei ole.”

Üks küngas on murroheline, teine pooleldi kaetud kividega. Viimase tipus saab alguse tore vetemäng: kivide vahel välja purskuv veejuga langeb pladisedes kiviastmetele ja suliseb siis hoogsalt kaarega tiigi poole. Pump saadab vee jälle üles ning ringkäik kordub.

Kivise ojasäangi kohal ühendab kaht künkatippu pikk puidust sild. Siin on mõnus jälgida vetemängu ja nautida kõrgusest avanevaid vaateid ümbrusele. “Jalutan üles, kohvitass käes, kuulan vee hääli, koer käib tiigis ujumas... Täielik teraapia,” kirjeldab Lii suve mõnusaid hetki.

Kive on tiigi kallastel ja mäenõlvadel tohutult. Neid on andnud siia ikka vedada! Suurematest

rahnudest on kujundatud muru sisse kaunis kivi-külv. Selgub, et kõik mürakad on toodud siitsamast metsast ja karjamaalt. “Aga kui hea on nüüd muru niita, kui kivid ei sega,” rõõmustab Ülo.

Rand koduõuel

Tiigi kallastele istutati roomavaid kadakaid, veel paar aastakest, ja veesilma ääristab ilus tihe igihaljas vaip. Kena pinnakatja on ka pehme osi, kes on kivide vahele tulnud ise.

Tiigi ühes otsas on rannake, veidi liivapõhja ja madalat vett, ja siis läheb järsku paari meetri sügavuseks. Sel kuunal juulipäeval, kui oleme külas, on tiigivesi Ülo sõnul kindlalt vähemalt 25 kraadi soe. Tallinnas elava tütrepere jaoks on see imeline koht, kus suvitamas käia. Kaheksa-aastast tütre tütar tiigist naljalt välja ei saa.

Lisaks ujumisele saab tiigil sõita ka veejalgrattaga. Talvel käib pere siin uisutamas, künkad on aga mõnusad kelgumäed.

Ümmargune paviljon tiigi kaldal lõkkeplatsi lähedal näeb välja nagu suur kolme jalaga elukas. See lahe varjualune on Eestis ainuekssemplar, mis leiti ühelt laadalt. Lõket tehes on hea siia vihma eest varju tulla, eriti kulub katusealune ära vihmastel jaanilaupäevadel.

Kuus aastat tagasi oli siin veel märg karjamaa, nüüd on pere kasutuses ilus pargiala. Maastiku kujunduse mastaap on muljetavaldav!

Kena nurgake aia serval. Karjakoplist toodud kivi on olnud ka söögilauaks. Aiaruumi ääristab kaunivõralise elupuu 'Smaragd' sammastik.

Ülo: “Kui tiik valmis sai, pistsin sisse 15 suurt uhket kokre, praegu on neid ilmselt sadu. Haigrud käivad siin matti võtmas. Hommikul lendavad nad meist üle Paslepa lahele einetama, aga muist on nii laisad, et söövad siinsamas kõhu täis.”

Rannaelul hoiab silma peal toonekurg, kes seisab uhkelt suurel kivimürakal. Kaugelt vaadates ei saagi aru, et tegu on kujuga.

Ülo räägib kunstkurega seoses vahva loo. Liikumatu kuju ajas ühe kohaliku ehtsa toonekure nii tigidaks, et ta tagus seda seni jalgadega, kuni kuju vajus pikali. Ja nii mitu korda. Muret oli kõvasti.

Algul seisis kureke maapinnal, aga pärast intsidenti ei jäänud peremehel muud üle, kui võtta trell, lasta augud kivi sisse ja kinnitada kuju kru-

Lillenõlv kulgeb läbi aia nagu pikk värviline vöö.

videga selle külge. Alles seejärel saabus sõbralik leppimine.

Igal kevadel korraldab Noarootsi kooli algklasside õpetaja Lii siin oma õpilastele pikniku koos lõkke ja veerattasõiduga. Kujutan ette, kui hästi sobiks siia rohelistesse saali ka mõni kontsert.

Lopsakas lillenõlv nagu kirju vöö

Haava talu hakkasid Lii ja Ülo rajama 22 aastat tagasi, enne elasid nad mehe vanemate juures siinsamas Pürksis. Ülo on põline noarootslane, Lii sündis Saaremaal ja kasvas üles Tallinas. Kohe algul hakkas ilmet võtma ka aed.

Aastate jooksul on see muutunud aina mitmekesisemaks, liike ja sorte on praegu juba mõnesaja ringis, kui lugeda üles kõik puud-pöösad ja

Terves pinnases terve taim

KASVUTURVAS TOMATILE, KURGILE, ISTIKUTELE JA TOALILLEDELE.

Saadaval kõigis suuremates kauplustes.

AS EESTI TURBATOOTED

Ramsi, Viljandimaa
tel 434 0243, 506 0576
faks 434 0231
e-post tiit@estpeat.ee

Külalismaja lilleline seinäär.
Redelil ronib sidrunväändik.
Roniroos 'Flammentanz' naudib
sooja päikeselist kohta.

püsigud. Korrastatud ja kujundatud ala iluaias ja pargis on kokku paar hektarit.

Haava talu on olnud võidukas mitmel võistlusel. Majaseinal on väljas kaks aumärki: 2006. aastal tunnustati aeda presidendi kodukaunistamise võistlusel, 2007 valiti aga Noarootsi valla kaunimaks koduks.

Puhkeala efektsed suured künkad pole Kalmudel aga sugugi esimene "mäeprojekt". Kõrgendik, kus asub elumaja, on samuti ise rajatud. Kunagi oli see koht sama madal, kui on praegu õunapuuaias. "Tahtsime, et maja saaks kõrgemale, künka peale. Plaanis oli teha maja alla saun, saadud krunt oli aga märg võsastanud karjamaa ja vesi oleks keldrisse tulnud. Kaevasime servadesse kuivenduskraavid, saadud materjal läks majaanuse tõstmiseks, täitepinnast saime juurde ka koolimaja ehituselt," meenutavad Kalmud oma kodu rajamise algust.

Kohe kui aias on veidigi reljeefi, mõni väike künkas või nõlv, on aia üldilme hoopis teine. Kõrgendikku oli tore ära kasutada kujunduses. Selle serval kulgeb mitmekümne meetri pikkune lil lenõlv, mis eraldab iluaeda õunaaia. Lopsakas ja värviline lillevöö on aia üks pilkupüüdvamaid elemente. Püsilillede seas on ka madalaid lehtpõõsaid ja väikesi okaspuukoonuseid.

Tänu kõrgendikule on nüüd keldris lisaks saunale ka mõnus kaminaruum, teiselt korruselt aga avanevad oivalised vaated aiale. Kevadel on rõdu all valge õunapuude meri. Päris meri kahjuks ei paista, mets jääb ette. Pürksi on täpselt poolsaare keskel ja mereni on neli kilomeetrit. Aga Haapsalu ilutulestikud on täies uhkuses näha ning soodsa tuulesuunaga on kuulda ka rokokontserdid piiskopilinnuse õuelt.

Kahekümne aasta vanuses õunaias on puud kenasti madalaks lõigatud. Õunapuid on mitukümmend, siit saab palju head mahla ja õunu jätkub sõpradelegi. Muru õunapuude all ja mujalgi aias on ilus tihe nagu golfiväljakul. Muruniide läheb õunapuude alla multšiks, mis hoiab niiskust ja taltsutab umbrohtu.

Roosid, hekid, elupuutünnid

Lii armastab väga ka roose. Elumaja lõunasse avanevas nurgas on aia kõige soojem koht, sinna tehtigi suur roosipeenar, kus on põhiliselt punased sordid. Tumeda seina taustal tulevad kirkad õied hästi esile. Roose on aias mujalgi – ühes kohas säravad kollased, omaette rühm on valgetest. Kui külm kuldvihma ära võttis, kogus Lii aia pealt kokku roosad sordid ja istutas asemele.

Roosisorte on kokku kümme, põõsaid poolesaja ringis. Esimestena avavad õied juuni keskel pargiroosid.

Ilupeenraid, mida rohida, on aias kokku üle saja meetri. Looklevad peenraservad on Lii enda looming: “Ma põhimõtteliselt ei kopeeri midagi ajakirjadest maha. See pole enam minu aed, kui ma kellegi teise ideid kasutan. Tunnetus tuleb sisemisest...”

Haava talu kaunilt kujundatud eesaed. Lipuvardas on Noarootsi värvides sinimustkollane mastivimpel, jalamil ronirooside 'Flammentanz' särav krae. Vasakul vahvad elupuutünnid.

TIPPSIBUL on maitse tegija

GARDEN SEASONS

AEG ON ALUSTADA TIPPSIBULA VARUMISEGA

Hercules F1 *Quality Inside*

- ✓ Uue põlvkonna hübriid
- ✓ Varajane ja suurim mugulasaak
- ✓ Täisümmargune kuldse soomusega sibul
- ✓ Säilib kaua

Kontrollitud kvaliteet!

Stuttgarter Stanfield

- ✓ Hästi säiliv Stuttgarter
- ✓ Kindel saak
- ✓ Rohelised pealsed

Lisaks küsi aiaosakonnast

- ✓ **Red Baron** – punane sibul
- ✓ Kobarsibul **Yellow Moon** – gurmaanide lemmik

Saadaval aiakeskustes!

SCHETELIG
LOOME KASVU

www.schetelig.ee
☎ 6512950

Pooppuu suur ümmargune pall on aias tore pilgupüüdja. Pügamine ei lase tal ka liiga suureks kasvada.

Rootsi lipu värvid pehmel hallil taustal: võõrasemad ja lamav käokuld. Suvelilli kasutab perenaine peamiselt anumates.

Maakividega ääristatud peenraservad püsivad korras n-õ labidameetodil, rohul pole mingit võimalust kivide vahele tungida.

Kunagi pidasid Kalmud ka loomi. Kui lehmapidamisel enam mõtet polnud, ehitasid nad lauda ümber külalistemajaks.

Kohe alguses istutati aia kahte serva maanteedee äärde kuusehekk, taimed toodi metsast elektriliinide alt. Tihe kõrge hekk on praegu tõhus tuulekaitse, sest Noarootsi poolsaarel on harva päris tuulevaikne. Kuusemüür on ka hea müra- ja pilgukaitse suure tee ääres.

Ukse ette istutati okaspuud samuti kohe, et maja sissekäik oleks kaitstud. Meelega okaspuud, et sügisel oleks vähem leheriisumist. Torkavad kuused, hall nulg ja elupuud on paarikümne aastaga sirgunud suureks ning moodustavad eesaeda kena rühma. Kahest elupuust pügas Ülo aga suured silindrid: "Tahtsime, et oleks veidi ka pilgupüüdmist." Need matsakad tunnid on omamoodi maamärgiks, mille järgi Haava talu alati ära tunneb.

Aiakäärid on vorminud suureks palliks ka pooppuu ja sarapuud, isegi harilikku mändi on püगतud samamoodi. Väike okaspuunurk on sirgumas külaliskamaja puhkenurga kõrval Paslepa tee ääres. Siin näeb rumeelia mändi, nulge, mägi-mände, musta ja valget mändi, elupuusorte.

Külaskäik Haava tallu ongi läbi. Ja taas on isu mõne aja pärast tagasi tulla: vaatama, kuidas mägi on vananenud ja mis nägu on läinud tiigikaldad. Ning võib-olla on hakkajal pererahval taas mõni üllatus varuks. ☘

Nagu igal aastal, pakume ka sel kevadel toredaid uusi ja häid vanu sorte. Siin mõned meie uudised.

Lõbusad lillekesed

KURADI OGAÕUN 'DATURA METEL' 🌱 Suvik-potilill. Põõsajas 60–70 cm taim. Suurte valgete trompetjate täidisõitega juulis-septembris. Gruppina väga dekoratiivne. Talvitub potis toaillena.

ORANŽ KULDLILL 'ORANGE GLORY' 🌱 Suvik. Armastab sooja, päikese-paistelise kasvukohta. Oranžid 4 cm läbimõõduga „karikakraoied“, millel on oranži südamiku ümber purpurne ring. Õitseb juunist-juulist kuni septembri-oktoobrini. Taim kõrgus 30 cm. Kylv mai keskel otse kerge lahja mullaga kasvukohale. Ümberistutamise sellele taimel ei meeldi.

SULGJAS LEHTERTAPP 🌱 Soojalembene ja kiirekasvuline sulgjalaste lehtedega ronitaim. Suve teisest poolest esimese öökülmani laiuvate viihõlmaliste, pikaputkeliste, punaste õitega.

Põnevad peedid

'KOSAK' 🌱 Keskhiline sort, ennakõidumiskindel. Maitsva, õrna viljalihaga tumepunased peedid on keskmise suuruse, ilusa silindrilise kuju ning õhukese, sileda ja läikiva koorega. Keskhiline, seega sobib ka pikaajaliseks säilitamiseks.

'ZEPP0 F1' 🌱 Väga varajane Hollandi hübriid-sort kasvatamiseks avamaal ja katmikalal aasta ringi. Ennakõidumiskindel. Peedid on ümarovaalsed, keskmise suurusega ja väga maitsvad. Juur on pisike, lisajuurteta ja vaevumärgatavate siseringidega. Tugeva tumepunase värviga peedid sobivad ka toiduvärviks. Säilivad kenasti.

LEHTPEET 'BULLS BLOOD' 🌱 Väga varajane sort, mõeldud lehtede ja varte tarvitamiseks. Kasvab kiiresti ja on küllalt ennakõidumiskindel. Pisi-kesed peedid ise on roosade siseringidega ning dekoratiivsed tumepunased lehed kaunistavad nii ilu- kui ka köögiviljaaeda.

Kavalad kõrvitsad

SUVIKÕRVITS 'TARMINO H5' 🌱 Varajane, kindla kvaliteediga, saagikas Prantsuse hübriid-sort. Sobib ka hilisemaks külviks. Lihtne kasvatada. Silinderjad tumerohelised pikad viljad on krõmpsuga ja maitsva viljalihaga. Sobib ühtviisi hästi praadimiseks, marineerimiseks, hautamiseks ja sügavkülmutamiseks. Säilib hästi.

MUSKAATKÕRVITS 'TROMBETTA D' ALBENGA' 🌱 Väike trompet Albengast. Pikkade võrsete otsas valmivad tärkamisest 90 päevaga kõvera trompetja kujuga helerohelised maitsvad kõrvitsad. 10–15 cm pikkusena õrna, maheda maitsega suvikõrvitsa moodi ja valminuna suured, 10 cm läbimõõduga ja meetripikkused kõverikud. Säilib väga hästi ja sobib töötlemiseks. Mis kõige parem – sees on vaid mõned seemned jämedamas otsas.

Kiiduväärt kurgid

'FANTASY F1' 🌱 Kesvarajane saagikas avamaa hübriidkurg. Partenokarpne sort on väga vastupidav jahukastele. Kurgid on väikesed, keskmiselt 9–10 cm, mõruvabad. Korjata iga päev. So-

bivad soolamiseks ja marineerimiseks, suurepärased hapendamiseks ja marineerimiseks.

'MERENQUE F1' 🌱 Väga varajane ise viljuv hübriid-sort katmikalale ja avamaale, kasvatamiseks nii ronivana kui ka roomavana. Rikkaliku saagiga, kibeainevaba, ühtlase silindrilise kujuga tumerohelised kurgid. Tugeva sisestruktuuriga. Värskest, soolamiseks ja konserveerimiseks.

'DELICIOUS' 🌱 Kesvarajane sort Poolast. Rohkete kuni poolemeetriste külgvõrsetega, põõsajaga kasvuviisiga. Heledatriibulised tumerohelised viljad ei kasva kiiresti üle. Värskest, marineerimiseks ja soolamiseks.

'BOHEMIA F1' 🌱 Varajane partenokarpne hübriid avamaale. Kurgid on keskmiselt 8–12 cm pikkused ja harvade kümmudega koorel. Taim on jahukastekindel ning talub kuumat suve. Kurgid ei muutu kibedaks ega kolletu. Sobivad kenasti ka soolamiseks, hapendamiseks ja marineerimiseks.

Rõõmsad redised

'BABTU ŽARA' 🌱 Väga varane Leedu sort kasvatamiseks kevadel ja sügisel, talub hästi madalamaid soojakraade. Vegetatsioon 18–22 päeva. Juurikad erepunased ja ümarad kuni ümarovaalsed. Viljaliha valge, mahlane ja meeldiva maitsega.

'VIENNA F1' 🌱 Väga varajane hübriid-sort kasvatamiseks kogu hooaja vältel. Ere-punased, ümarovaalsed, golfipalli-suurus redised on mahlased ja mõruainevaba valge viljalihaga.

'CELESTA F1' 🌱 Ennakõidumisele vastupidav ja väga varajane Hollandi sort kasvatamiseks kogu hooajal. Ümarad ere-punased redised on väga hea sisestruktuuriga ja maitsvad. Saak ühtlane ja kvaliteetne.

'PRIMARA F1' 🌱 Eriti varajane hübriid-sort kasvatamiseks kevadel, suvel ja sügisel. Redis on tumepunane, läbimõõduga 3–4 cm ja suurepärase sisestruktuuriga. Krõmps ja mahlane. Sort on väga hea just hilisemaks külviks.

Tomat -

ilus ja igale maitsele

Tomatisortide valik aiaärides ja veebipoodides on tohutu, üks erilisem ja isuäratavam kui teine. Mida tasuks proovida?

Tekst **Kaja Kurg**
Fotod **Tiit Koha**

Hobiaednikud sõeluvad praegu mööda seemnepoode, sest märtsi lõpus tuleb tomat külvata. Aiandusfoorumites käib elav arutelu: uuritakse, mis sorte keegi on kasvanud, millised on kogemused, kes mida soovitab.

Paljud aiapidajad püüavad igal aastal lisaks vanadele, oma headust tõestanud lemmiksortidele proovida huvi pärast ka midagi uut. Vikipeedia andmetel on maailmas praeguseks are-

tatud kokku umbes 7500 sorti tomateid ja uusi tuleb aina juurde. Ahvatlusi, mida proovida, on seega lõputult. Jõgeval aretatud kodumaiseid tomatisorte on 11.

Mullu augustis olime külas Vändra lähedal Saare talus aednik Harri Poomil. Siinsamas tegutseb Saare-Tõrvaugu aiand, mille kasvuhoonetes valmib kümneid sorte viinamarju. Kuid ka tomatimaja sortiment on igal aastal rikkalik ja põnev. "Aedniku uudishimu on see, mis ahvatleb uusi asju katsetama. Eelkõige on eesmärk muidugi välja selgitada, mis endale meeldib," põhjendab puuvilja- ja marjakasvataja oma huvi ka köögiviljade vastu.

Palusimegi Harril tutvustada oma lemmiktomateid ja muid põnevaid sorte, mis kasvuhoonetes silma jäid.

Hõrgumaitseline 'Auriga' on üks Harri Poomi lemmikuid. Veidi ovaalsetel tumekollastel viljadel (läbimõõt u 5 cm) on väga mõnus vürtsikas maitse: hapukas, aga samas ka magus.

↓ USAs aretatud põnev sinine sort 'Osu Blue P20'. Vilja kõhualune näitab küpsust (vasakult): küps on oranžikaspruun, poolküps lillakasroosa, toores roheline.

1. 'Costoluto di Romana'. Eftakse välimusega Itaalia sort: sügavalt ribilised viljad on suured ja korrapäratu kujuga. Viljaliha magus, seemneid on vähe. Itaallaste arvates on sort maitsetelt üks kolmest maailma parimast.

2. 'Copia'. USAs aretatud lihatomat, mille suured oranžpunase triibumaalinguga viljad on silmatorkavalt kaunid. Viljaliha on samuti põnevalt punase-kollasekirju.
Harri: "Välimuse pärast sai tellitud. Maitse on keskpärane."

3. Roheline tomat. Intrigeeriv välimus: viljad ei lähegi punaseks! Küpsed viljad on kollakasrohelistel, üleküpsenult aga oranžikad ja siis ei maitse enam nii hästi.
Harri: "Seeme on saadud küla pealt, sorti ei tea. Hästi mõnus, mahe-mahlane hapukasmagus lihatomat."

4. 'Reisetomate'. Väga erilise kujuga. Sügavalt käärlisest suurest viljast on mugav väiksemaid palakesi murda, ilma et peaks nuga kasutama. Reisil või piknikul hästi mugav, eks sellest sordi nimigi!
Harri: "Maitse jääb kahvatuks, pole eriti mahlakas, veidi jahune."

5. 'Great White'. Suurte, ligi 500grammistel kreemikasvalgete viljadega lihatomat. Nn valge tomat. USA pärandsort.
Harri: "Maitse: viiepallisüsteemis hinne 3."

6. 'Brandywine Yellow'. Kollane lihatomat, USA pärandsort. Viljad on keskmiselt 500grammistel, aga Saare talus on olnud ka kiloseid hiiglasi.
Harri: "Maitsetel parem kui kuulus 'Härjasüda'."

7. 'Black Cherry'. Pruunikaspunane kirsstomat, vilja läbimõõt 3–4 cm. Väga erilise välimusega. Ka hapukasmagus maitse on võrreldes punaste ja kollaste tomatitega hoopis teistsugune. Mõnus suupistetomat.

8. 'Moskovskij Delikates'. Huvitava paprikakujulise viljaga, mis on kergelt ribiline ja terava otsaga. Nime järgi peaks olema ülihea.
Harri: "Kui mõni aasta tagasi esimest korda Seemnemaailmast tellisin, oli väga maitsev. Sellepärast võtsin uuesti, aga 2012 ja 2013 saadud seemnest millegipärast nii maitsvaid vilju ei tulnud."

9. 'Osu Blue P20'. Nn sinine tomat. Põnev leid USAst. Tumedas tomatil on palju tervisele kasulikke antotsüaane. Rohelised viljahakatised värvuvad päikese käes varakult mustjaslillaks, punakas toon ilmub alles siis, kui vili hakkab küpsema. Küpsed viljad on punased.
Harri: "Huvitavate värvimutatsioonidega sort. Maitse on rahuldav."

10. 'Sungold' F₁. Oranžikaskollaste viljadega (läbimõõt 2–3 cm) kirsstomat.
Harri: "Minu suurim lemmik. Peetakse maailma magusaimaks kirsstomatiks ning see vastab tõele: magusamat tomatit pole ma söönud. Ülimalt saagikas, väikeid vilju pistad suhu nagu kompikke."

11. 'Green Zebra'. Põnev triibuline sort. Küpsed viljad on kollakad ja roheline maalinguga, mõnusalt hapukad.
Harri: "Maitsele viiepallisüsteemis hinne 4."

12. 'Striped Roma'. Väga erilise välimusega: oranžijutilise marmormustriga ja pikk nagu paprika. Tiheda viljalihaga, maitse keskpärane.

13. 'Sweet Gold' F₁. Kollane kirsstomat.
Harri: "Mõnus suupistetomat, aga mitte nii magus, nagu nime järgi võiks arvata."

14. 'Sweetie'. Pisikesed viljad on hästi magusad. Kompaktne põõsastomat, mis sobib hästi potis kasvatamiseks.

15. 'Malle' F₁. Maitsev ja ilusate viljadega Eesti hübriidsort. Meie aiapidajate lemmik. ☘

Ahvatlevad köögiviljad

Tekst **Kaja Kurg**
Foto **Sven Arbet**

Potipõllundus on trendikas ja aretajad rõõmustavadki hobiaednikke üha uute põnevate sortidega.

1. Muskumelon 'Ananas'. Toreda muustrilise koorega sort, mille oranž tihe viljaliha on väga magus ja lõhnab nagu ananass. Vilja suurus 1-2 kg. Selteret.

2. Melon 'Charentais'. Vana kuulus Prantsuse sort. Helerohelise koorega viljad küpsevad 900-1300 g raskuseks. Oranž tihe viljaliha on väga magus ja aromaarne. Aiamaailm.

3. Aeduba 'Borlotto Lingua di Fuoco 2'. Efektsete punakirjude kaunade ja seemnetega keskvarane lattuba. Kasvatatakse ilusate ubade saamiseks, n-ö lüditav aedoosort. Selteret.

4. Mugullauk. Kergelt küüslauguse maitsega lehti saab kasutada kogu suve jooksul. Püsik, mida võib ilusate valgete õisikute tõttu kasvatada ka iluaias. Schetelig.

5. Lühiviljaline kurk 'Bohemia' F₁. Varane haiguskindel hübriidsort avamaale. Kurgid on tiheda viljalihaga ja väikeste seemnekambritega. Koorel on hõredalt väikesed kühmud. Soolamiseks, hapendamiseks, marineerimiseks. Aiamaailm.

6. Kurkmelon 'Tortarello Baresse'. Pikad tumerohelise õhukese koorega mahlased viljad meenutavad

lavakurki. Pikkade võrsetega taime võib panna ronima või kasutada pinnakatjana. Aiamaailm.

7. Rooma salat 'Coventry'. Erkrohelised lehed on magusad, mahlased ja krõmpsuvad. Lehekodarik moodustab kasvades piklikumara pea. Aiamaailm.

8. Punapeet 'Bull's Blood'. Toreda siiruviirilise sisuga ja kõige tumepunasemate lehtedega peedisort. Mahlane ja magus. Väga vana Prantsuse sordi ('Rouge Crapaudine', 1840) järeltulija. Selteret.

9. Baklažaan 'Listada de Gandia'. Efektne jutilise koorega Itaalia sort. Varane. Viljad 15 cm pikkused. Selteret.

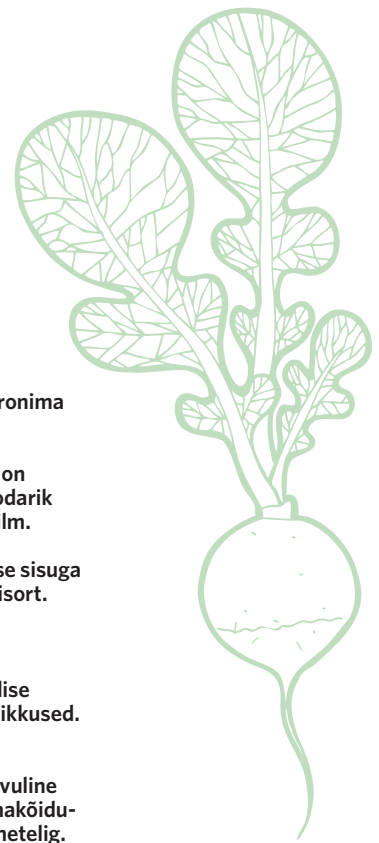
10. Aedspinat 'Mikado' F₁. Saagikas kiirekasvuline hübriidsort, vastupidav haigustele ja ennakõidumisele. Võib suve jooksul korduvalt külvata. Schetelig.

11. Suhkrumais. Seemnesegu, kust saab paljudes värvikombinatsioonides suuri põnevaid tõlvikuid. Taimed kasvavad paari meetri kõrguseks. Selteret.

12. Lehtpeet 'Bright Lights'. Värvikate leherootsudega seemnesegu, mis kaunistab köögiviljaaeda ja sobib ka lillepeenrassa. Lehti kasutage nagu spinatit, leherootse nagu spargliit. Selteret.

13. Redis 'Kvarta'. Väga varane Tšehhi sort. Tume-punase koorega juurviljad (läbimõõt 2,5-3,5 cm) on valge õrna ja mahlasega viljalihaga. Aiamaailm.

14. Punapeet 'Zeppo' F₁. Üks kõige varasemaid Hollandist pärit hübriidsorte. Tumepunased juurviljad on ühtlase ümmarguse kujuga ja õhukese koorega. Vastupidav ennakõidumisele. Aiamaailm. ✨

FISKARS
365
EVERYDAY - SINCE 1649

ROHKEM
JÕUDU
VÄHEMA
VAEVAGA

PowerGear™

Kuni **3X** suurem
lõikejõud

OLE KEVADEKS VALMIS

FISKARS®
the touch of orange

www.fiskars.ee

Kevad lillekorvis

Kenas seades
õitsvad sibullilled
toovad kauaoodatud
kevade sammu
võrra lähemale.

Tekst **Kaja Kurg**, foto **Sven Arbet**

Kevadmeeolus seade kujundas Maako-
dule Vilgo Vahesaar lilleärst Vilgo Lil-
led. Sini-valge kompositsioon on nagu
märtsikuu: veel on lund, kuid juba voolavad ka
veed. Pisikeses lilleaias on õied avanud kobar-
hüatsindid, idahüatsindid ning magusalt lõh-
navad topeltnartsissid. Väikesed vidinad, mis
seadele vürtsi ja liikuvust lisavad, tegi Vilgo ise:
keris ümber pehme traadi vanad lõngajupid,
millest väänas lõbusad vedrud ja ussid; suured
pärlid aga pistis pikkade tikkude otsa. ✿

Õunapuud ootavad lõikajad

Tekst ja fotod Kaja Kurg

Algaja aednik Heli Raamets: "Soetasin paar aastat tagasi Tartus Vana-lhaste aedlinnas endale suvilakrundi ja korrastan praegu endise omaniku rajatud aeda. Mulle meeldis väga, et aias olid olemas viljakandvad õunapuud. Kuid nad kõik vajavad lõikamist – kuidas seda õigesti teha?"

Pehmetel kevadtalvistel päevadel, kui kraadiklaas on nulli lähedal ja aias pole kõrgeid hange, on paras aeg teha algust õunapuude lõikamisega.

Väheste kogemustega aiapidajale on see paras mõistatus, eriti siis, kui puud on jäänud hooletusse või kui neid on varem valesti lõigatud. Algaja aednik seisab nõutult puu ees: mida võtta, mida jätta?

Vaatame õunapuud üle koos aednik Maris Paalveltiga, kelle perefirma Aiaabi OÜ üks peamisi töid läbi aasta ongi puude ja põõsaste lõikamine. Maris hakkas kätt harjutama juba kooliajal kodu suures õunaaias ning praeguseks on tal mitmekümne aasta jagu kogemusi.

Maris Paalvelt, milline peaks välja nägema õigesti hooldatud õunapuu?

Ta on madal ja hõre. Kõige mugavam on hooldada kuni 3,5 m kõrgust õunapuud, sest siis saab hakkama 2 m kõrguse redeliga, mida pole raske tõsta. Madalalt puult on ka mugav õunu korjata. Mida kõrgem on redel, seda tülikam on seda liigutada. Kuue meetri pikkuseks tõmmatud alumiumredel on juba väga raske.

Tänapäeval poogitakse õunapuid sellistele alustele, mis ei lasegi puul liiga kõrgeks kasvada. Näiteks sirgub keskmise tugevusega alusele poogitud sort 3–3,5 m kõrguseks, nõrgemal alusel puud jäävad veelgi madalamaks.

Vanasti selliseid aluseid puukoolides-aiandites veel ei kasutatud ja

FISKARS
365
EVERYDAY - SINCE 1649

ROHKEM
JÕUDU
VÄHEMA
VAEVAGA

Kuni **3X** suurem
lõikejõud

OLE KEVADEKS VALMIS

FISKARS®
the touch of orange

www.fiskars.ee

Tegevuskava lõikajale

Kui inimene pole varem õunapuid lõiganud, vajab ta pidepunkte, mille järgi otstarbekalt tegutseda.

1. Kõigepealt vaadake hoolikalt üle, kas tüvel ja okstel on vähikahjustusi. Kui vana puu on vähist tugevalt puretud, pole mõtet näha vaeva tema korrastamisega. Kui tüvi on aga terve, tasub teha tugev tagasilõikus, et muuta võra madalaks, hõredaks ja kompaktsaks. Noore puu tüvest saab vähikolde välja lõigata.

2. Kui puu on liiga kõrge (üle 3,5 m), võtke latva ja põhioksi lühemaks. Latv saagige ära enne sobivas kõrguses põhioksa, põhioksi kärpige samuti sobivas kõrguses kõrvaloksa pealt. Suured lõikehaavad tehke noaga siledamaks, siis kasvab haavakude neile kiiremini peale. Suuremad lõikekohad tasub katta ka haavamäärdega.

3. Kui võra on liiga lai, kärpige külgoxi kolmandiku kuni neljandiku võrra. Õige lõikekoht on sellise oksa ees, mis suundub võrast väljapoole. Rõhtsaid ja poolrõhtsaid ilusate õiepungadega oksa püüdke mitte kärpida, sest need on kõige saagikamad.

4. Lõigake ära kuivanud, haiged, murdunud ja teineteise vastu hõõrduvad oksad. Eemaldada tuleb ka halva kasvusuunaga oksad: need, mis kasvavad võra sisse, on teiste okstega risti, kahvelharu puhul halvem suund.

5. Lõigake ära püstised oksad, sest neil tekib vähem viljapungi. Mida rõhtsam on oks, seda saagikam see on. Püstine oks lõigake ära enne rõhtsamat külgoksa.

Kui tegite puule eelmisel kevadel suurema lõikuse, siis nüüd turritab latv kasvudest, kuna lõikamine äratas üles uinuvad pungad. Enamik vesivõsusid lõigake ära. Jätke alles need, millest tahate uue oksa kasvatada.

6. Kui võra tundub ikkagi veel liiga tihe, lõigake veel välja halvema kasvusuuna ja kaldenurgaga oksa. Ei maksa karta, et teete võra liiga hõredaks ja õunu saab nüüd vähem. Arvuliselt võib vilju ehk tõesti vähem olla, aga see-eest on need suuremad ja ilusamad, sest saavad rohkem valgust ja toitaineid.

7. Väga unarusse jäänud puud ühe lõikusega enamasti korda ei saa. Kui on vaja eemaldada mitu viletsat põhioksa, lõigake ühel aastal ära vaid üks ning järgmine alles kolme-nelja aasta pärast, et puu saaks vahepeal rängast kaotusest kosuda. Lõikekoha ümber tekkinud kasvudest valige välja üks-kaks rõhtsamat, et neist kasvatada uued viljakandavad oksad. Vana tüve noorendamiseks võib kuluda kümmeaastat, aga väärt sordi puhul on nähtud vaev seda väärt.

Umbes viis aastat lõikamata 'Tellissaare'. Aastakasvudest on sirgunud põhiharudele mitme meetri pikkused püstised oksad. Need "väikesed õunapuud" tuleb eemaldada.

Ebasobivas suunas oks lõigake ära. Hoidke oksakääre nii, et lõiketera jääks allesjääva osa poole – siis ei mulju metall selle koort.

õunapuud võisid kasvada, sõltuvalt sordist, 5–6meetriseks ja kõrge-maksiki. Eesti aedades on tugevakasvulisi õunapuid palju ning nad vajavad igal aastal saagi ja kääre, et mõõdud püsiks kontrolli all.

Võra peab olema hõre sellepärast, et siis on seal palju valgust ja tekib rohkesti viljaoksi. Hõredas võras kasvavad õunad ka võra sees, nad on suuremad ja ilusamad. Kui puu on aga väga tihe, saab õunu vaid võra välimisest osast, sest sees on pime. Mulle endale meeldib väga ütlus, et mütsi peab saama läbi võra visata.

Milliseid vigu tehakse lõikamisel?

Aedades näeb sageli puud, millel on alt oksad ära võetud ja lastud puul kasvada kõrgeks "männiks". Mis mõte on

õunapuul, millelt ei saa õunu kätte? Samuti on pea kohal kõrguvat võra väga ebamugav lõigata. Sellist puud, mille tüvel pole meetrite kaupa ühtegi oksa, ei saa ka noorendada. Nimelt äratub lõikamine üles uinuvad pungad, millest kasvavad noored viljakandvad oksad, lagedal tüvel pole aga midagi lõigata.

Kui tihti ja millal lõigata?

Koduaias soovitatakse õunapuud igal aastal üle vaadata, siis on nad kogu aeg vormis ning ei pea ette võtma ränki lõikusi, mis puule palju haiget teevad. Parem on lõigata sageli ja vähe kui harva ja palju.

Õunapuid on soovitatud lõigata suvel. Suurte puude puhul on see äär-

Lõigake tüvele nii lähedalt kui võimalik, siis kasvatab puu ise haava kiiresti kinni. Kui jätate tüüka, ei saa puu end aidata, tüüka kaudu pääsevad tüve sisse haiguse-tekijad. Lõikekoht peaks jääma kergelt kaldu, et vihmavesi saaks ära valguda.

Heledate lõikehaavade järgi on näha, et eemaldatud on jäme püstine oks ja selle juurest kaks kuiva. Nüüd saab aednik halva kasvusuunaga oksa, seejärel võtab ette sealsamas põhiharul oleva suure püstise.

Suurem töö on tehtud, siit-sealt tuleb veel peenemaid oksa lühemaks-vähemaks võtta. Puu on juba üsna parajalt hõre.

miselt tülikas. Okste vahel rahmeldades kukub maha palju vilju ning lehtede tõttu pole võrast ülevaadet.

Märtsis-aprillis on hulga parem seda tööd teha, aga pehme ilmaga võib vabalt lõigata juba ka veebruaris. Kui pinnas on veel külmunud ja kõva, ei vaju redel maa sisse. Samuti on pärast hea oksa koristada.

Miinuskraadidega ärge muidugi lõigake – siis on taimekoed läbi külmunud, puit rabe ja võib kergesti murduda.

Kevadtalvel varakult alustades pole veel teisi aiatöid ootamas ja saab rahulikult tegutseda. Hiljem, kui maa on juba sulanud, jääb puude alla porine songermaa ning ärasõtkitud kevadlilled.

Lõigata võib seni, kuni pungad hakkavad paisuma. Mida suuremad on pungad lõikamise ajal, seda suurem on mahlavool lõikehaavadest.

Lõpetuseks hea soovitus. Võib olla üsna kindel, et eespool toodud näpunäited tunduvad algajale ikkagi keerulised. Iga puu on erinev ja artikli abil õunapuid lõikama ei õpi.

Kõige targem on üritada õppida aedniku kõrvalt, kutsuge ta näiteks oma puid lõikama ja teisel aastal proovige juba ise hakkama saada. Kevaditi on ka sageli õppepäevi, millest tasub osa võtta. Praktikas nähtud võtted teevad asja kõige paremini selgeks. ✂

Professionaalne kvaliteet SINU ALIAS

FELCO – aiakäärid, oksasaed, silmastamisnoad ja hooldustarvikud

- ✓ Puhas ja täpne lõige
- ✓ Sobivad mudelid nii hobiaednikule kui professionaalile
- ✓ Kõik osad vahetatavad
- ✓ Valikus lisatarvikud
- ✓ Traadi lõikamise sälk
- ✓ Šveitsi kvaliteet

LAC Balsam® – puu haava kaitsepeits

- ✓ Tuntud kui kunstlik puukoor
- ✓ Väga hea ja pikaajaline haavakatvus
- ✓ Toimib ka külmakraadidega
- ✓ Kaitseb taimekahjurite ja -haiguste vastu
- ✓ Kiire ja lihtne kasutamine – pintsliga pakend
- ✓ Ideaalne pookevahana

Saadaval E-POES!
www.schetelig.ee/pood

SCHETELIG

LOOME KASVU

☎ 6512950

Püretroidid põhjustavad kimalaste kängumist

Londonis asuva Kuningliku Holloway Ülikooli (Royal Holloway University) teadlased väidavad oma hiljutiste uuringute põhjal, et aian- duses laialdaselt insektitsiidide toimeainena kasutatavad püretroidid põhjustavad kimalaste väiksemat kasvu ning vähendavad produktiivsust.

Teadlased töötlesid kimalasepesi nelja kuu jooksul lambda- tsühalotriiniga, mida leidub näiteks preparaatides Karate, Kung-fu, Matador ja Demand CS. Võrreldes kemikaaliga töötlemata kimalasepesadega, olid töödeldud pesade töökimalased koorudes märksa väiksema kehamassiga. Uurimisrühma liikme Gemma Baroni sõnul mõjutab selline kaalukadu otseselt kimalasepesa edukust, kuna kergemad kimalased pole nektari ja õietolmu kogumises nii efektiivsed.

Samas polnud lambda-tcühalotriiniga töödeldud pesades vähem järglasi ning kimalased ei olnud ka vastuvõtlikumad parasiidile *Crithidia bombi*.

Uurimus avaldati ajakirjas Journal of Applied Ecology ning seda peetakse üheks esimeseks, mis tegeleb püretroidide mõju uurimisega kogu kimalaste elutsükli jooksul.

Aiakahjur ohustab lemmikloomi

Kuigi tigused ja nälkjaid peetakse aeg- luse kehastuseks, on nad üllatavalt nobe- dad. Suurbritannia Exeteri ülikooli tead- laste sõnul, kes uurisid LED-lambikeste abil tigude liikumist, võivad teod küllalt liht- salt läbida ühe meetri tunnis. See tähendab aga, et tigu võib kerge vaevata öö jooksul läbi "jalutada" terve väikese aia.

Uurimise tulemused seavad sootuks uude valgusesse viimasel ajal hoogsalt oma areali laiendanud, enamasti para- siitse nematoodi *Angiostrongylus vaso- rum* leviku. Seda ümarussi kutsutakse ing- liskeelses kirjanduses ka prantsuse süda- meussiks ning ta parasiteerib veresoön-

tes ja südames. Eriti ohtlik on *Angiostron- gylus vasorum* ning selle tekitatud haigus angiostrongüloos koertele, kes võivad õues tegutsedes juhuslikult tigused süüa, ning kui loomadel tõbe ei ravita, võivad nad isegi surra. Seega, kui teie aias on palju tigused, on see ühtviisi ohtlik nii teie kapsastele ja salatitaimedele kui ka lemmikloomadele.

Eestis õnneks angiostrongüloosi üldi- selt ei esine. Üheks angiostrongüloosi kandjaks on ka viimastel aastatel Ees- tis kiiresti levima hakanud invasiivne lusi- taania teetigu (*Arion lusitanicus*) ning pole võimatu, et tõbi varem või hiljem meilegi jõuab.

Porgand on perspektiivikas lõikelill

Porgandite sulgjad lehed on aiakujun- dajaid juba ammu inspireerinud. Nüüd on porgandid jõudnud ka lilleseadjate ja lõikelilled kasvatajate huviorbiiti.

Mõni aasta tagasi hakkasid lilleseadjad oma töödes kasutama metsiku porgandi kergelt punaka varjundiga õisikuid. Praeguseks on aretatud juba ka kauniõielisi sorte. Porgandisordi 'Dara' õisikud on eriti efektsed. Puhkedes on need kergelt kahvatu-roosad, kuid õiteaja edenedes värvuvad vanad õied tumepurpurjaks. Eri taimede õisikute värvus varieerub mõningal määral, kuid mitte väga. Õitsva porganditaimede kõrgus on 70–120 cm ning õisikud lõigatakse ära siis, kui kolmveerand õitest on avanenud.

Porgandisorti 'Dara' soovitakse kasvatada mitmel moel. Üks võimalus on külvata seemned kevadel, kuid sel juhul võib õitsemine jääda hilissügisesse. Külvata võib ka talve alla, et taimed jõuaksid varem õitsemise minna, aga siis tuleb suurendada seemnete külvinormi.

Kuna botaaniliselt on porgand kaheaastane taim, on ka kolmas võimalus. Võtta porgandid enne õidepuhkemist üles, püüda neid keldris ületalve hoida ning järgmisel kevadel

uesti maha istutada. Lisaks lõikelillena kasvatamisele soovitakse sorti 'Dara' ka suvelillepeenardesse ning istutada püsililled vahele tühikute täiteks. Väidetavalt võib 'Dara' ka isekülvi anda.

Klaastulbid taas jagatud

Igal aastal jagab lillekasvatuse Mekas, Hollandi Kuningriigis asuv FloraHolland parimatele taimedele välja Klaastulbi auhinna. Põhikategooriaid on neli: parim lõikelill, parim toalill, parim aiataim ja parim tootearendus. 2014. aasta klaastulbid jagati välja Hollandis Noordwijjkis.

Parima lõikelille kategooria võitja oli eriti üllatav – elulõng *Clematis diversifolia* 'Star River'. Selle sordi aretaja on Wim Snoeijer ning sordi tõi turule J. van Zoesti puukool Boskoobis. Lõikelillena hakkas seda elulõnga aga kasvatama ja pakkuma Bondeni Flowers/ Marginpar (Pvt) Ltd. Žürii tõstis selle elulõnga puhul esile eelkõige sobivust hetke trendidega ning seda, et Bondeni Flowers/Marginpar (Pvt) Ltd. üldse elulõnga kui lõikelille kasvatamise kasuks otsustas.

Teisele ja kolmandale kohale jäid suureõieline roos 'Red Eye' ning hurmelise tähtpea sort 'Blackberry Scoop'.

Toataimede kategoorias oli parim peamiselt filodendronitele spetsialiseerunud puukool Sjaak van der Sar Zevenhuizenist. Neile tõi võidu alokaasialiiik *Alocasia zebrina*. Looduses leidub seda liiki vaid

Filipiinidel Luzoni saarel, kus taim võib kasvada kuni meetri

kõrguseks.

Toalillena

tõstis kohtunikud

esile selle alokaasia elegantselt värvunud leherootse, mis hästi sobivad moodsasse interjööri.

Teisele ja kolmandale kohale jäid põnevate õitega Simsi rododendron *Rhododendron simsii* Grp 'Hekla' ja korallpõõsas *Medinilla* 'J'Adore Dolce Vita'.

Aiataimede alajotuse parim oli raudürt – *Verbena Lanai*® 'Twister Blue'. Kohtunikud tõstsid selle suvelille juures esile erakordset värvikombinatsiooni ning pikka õitseaega.

Teisele ja kolmandale kohale jäid rippuvate vartega mugulbegoonia *Begonia pendula* 'Encanto Falls Red' ja sinakate värvisäbruliste õitega priimula 'Zebra Blue'.

Tootearenduse kategoorias tunnustati parimaks Amigo Plant oma soomuslehekuseeriaga *Glowing Star in the Dark*®. Tegem on soomuslehekutega, mis on töödeldud valgust neelava värviga. See "laeb" end päikesepaistel ning hiilgab seejärel pimeduses neli tundi.

Teisele kohale jäi Anco Orchidee BV oma seeriaga *Living Jewel*. Need kujutavad endast eheteks vormistatud elavaid vandaõisi. Kolmas oli Kwekerij Montana Lisianthus, 50 kaupa ilukarpi pakitud preeriakellad õitega.

Wisley on brittide lemmikaed

BBC ajakiri RHS Countryfile Magazine tunnistas 2013. aasta küsitluste tulemusena brittide lemmikajaks Briti Kuningliku Aiandusseltsi aia Wisleys. Konkurents lemmiku tiitlile oli tihe, sellele kandideerisid teiste hulgas ka Olümpiapark, Beth Chatto aed ja Briti geriljaaiandusest välja kasvanud Edible Bus Stop ehk nn söödav bussipeatus. Wisley aia järel jäi teiseks Battersea Park ning kolmandaks Bodnant Garden Gwynedd.

Nagu arvata võis, oli Wisley aia kuraator Colin Crosbie küsitluse tulemustega ülimalt rahul. Tema sõnul sai see võimalikuks ainult tänu Wisleys töötavale kollektiivile ning aiale osaks saanud tunnustus on eelkõige tänuavaldus neile.

"Meie aias töötab uskumatult andekas meeskond ning nad on väga palju panustanud nii maailmaklassi kuuluva aia loomisse, mitmekülgse programmi väljatöötamisse kui ka kohviku ja aiakeskuse ülesehitamisse," ütles Crosbie. "Just nende raske töö on see, mis teeb päeva veetmise Wisleys külastajatele nii meeldivaks."

Seemnetega

Tekst **Jaan Mettik**

Fotod **reprod**

pea piiri

Seemnete ostmisel on alati kasulik veidi ette mõelda ning mitte lasta end hetkeemotsioonist kaasa kiskuda. Vastasel korral lõpetate kas liiga suurte seemnekogustega või nende liikide ja sortidega, mida te tegelikult ei vajagi.

Algajal aednikul tekib alati probleeme, mille olemasolu kogenud aiapidaja juba ammu unustanud on. Üks selliseid teemasid on seemnete ostmine – mida ja kui palju ning kas sellest kõigest piisab?

Seemnekoguste arvutamises selguse saamiseks võtame appi 1913. aastal ilmunud “Aiataöö õperaamat” (J. Böttneri aiataöö raamatute järele Lääne mere maadel ja Wene-maa kaugemates kubermangudes asuwate eestlaste jaoks kokku seatud).

Paarist loodist pesasalatiseemnest võib mitu tiinu maad täis saada.

Seemne ostmine

Ajakirja “Praktischer Ratgeber im Obst- und Gartenbau” toimetuses Saksamaal on omal ajal kord wälja rebkendatud, mitu seemmetera iga isesuguse keeduwilja ühes grammis läbistikku on (1 loes on ligi 13 grammi). Ja arwud tuliwad ootamata suured. Harilikult ei teata arwatagi, kui pisikene niisugune seemmetera on ja kui palju neid ühte loodi mahub. Ühes grammis oli läbistikku:

Majoraan	6000 tera
Metsathee	5000 –”
Hapuoblikas	2100 –”
Seller	200 –”
Peasalat	800 –”
Surwe-endiirwia	759 –”
Tali-endiirwia	650 –”

Petersell	640 –”	Lillkapsas	270 –”
Dill	600 –”	Sibul	260 –”
Naerid	540 –”	Nuikapsas (koolrabi)	250 –”
Kress	480 –”	Rõigas	125 –”
Kerbel	470 –”	Spinat	120 –”
Kerblinaeris	400 –”	Redised	110 –”
Purulauk	380 –”	Mustjuur	95 –”
Kaalikas	370 –”	Peedid	75 –”
Porgandid	370 –”	Korgid	40–60 –”
Wirsing (sarwoikapsas)	350 –”	Melonid	38 –”
Roosikapsas	320 –”	Kardu (Hispania artischok)	23 –”
Punane kapsas	310 –”	Kõrwiits	6 –”
Tomatid	200 –”	Erned	4 –”
Peakapsas	280 –”	Oad	2 –”

Seemnete valimisel ei tasu lasta end värvilistest piltidest eksitada.

Külvama asudes pole enamasti aega seemneid lugema hakata.

See tabel on väga tähtis igaühele, kellel seemnetega tegemist. Võtame kõigest ühe juhtumise. Algaja tabab seemneid tellida; tal ei ole vähimatki aimu sellest kui palju ta tarvitab, ja kui ta oma tellimise lihtsalt seemnekaupluse hinnakirja järele kokku seab, siis kasvab see määratu suureks. Ei ole siin midagi iseäralikku, et mõni aiasõber omale kaks loodi peasalati seemneid tellib; kaks loodi pole kuigi palju, mõtleb ta, mis ühest ikkagi saab! Jah, seda on aga $800 \times 26 = 20800$ seemnetega, ja kui ainult pooled neist tähtsaks jäävad, võiks neist mitu tiinumaad täis saada. Kõige lihtsam on rebkendada välja, kui palju meil taimi tarvis läheb, ja siis tellime 10 ehk 20 korda niipalju seemnetega (grammidesse ümberrebkendatult); ehk kui nii väiksel määral ei anta, siis tellime kõige väiksema määra, mis kaupmees annab. Siis jätkub meile sagedaste mitmeks aastaks, võime ka rikkalikult külvata, tärganud taimedest kõige ilusamad välja valida jne.

Seemnete tellimine võib algajale kalliks minna, kui ta ennast seemnekaupluse hinnakirja ilusate piltide ja suure kiituse läbi hukutada laseb. Nii mõnedki uued seemned võivad head ja soovitusväärta olla, nii mõnigi katsete jaoks huvitav, kuid algajal ei maksa nendega tegemist teha. Tema valiku esmalt üksnes need sordid, mis hästi läbi proovitud ja head on leitud olewat. Esmalt tuleb plaan valmis teha, missu-

Isegi siis, kui fotol on õige sort ning see pole äratundmatuseni kauniks töödeldud, võite üsna kindel olla, et enamik teie taimi ei näe iial nii ilusad välja ega pole kunagi sedavõrd saagikad.

guseid taimi aeda tabetakse, ja siis valitagu üksnes paremad sordid, mille nimed me iga taimi kirjeldusesse üles tähendame. Ja siis tellitagu üksnes kõige väiksemal määral; juba seegi tuleb ilusa summakese maksma. Ja kui meil himu on uudisortidega katsetada, siis valime kõigest 2–3 uut sorti, mitte rohkem, sest algajal on meil juba selletagi oma taimedega palju tegemist. Oleme aja jooksul aiatööga juba vilunud, noh, siis ei pea meid enam mingisugune suur takistus kinni.

Reklaam peibutab

Tänapäevase reklaamirohkuse paistel on kuidagi väga lohutav lugeda sajandivanusest raamatust hoiatust, et algaja aiapidaja ei tohiks end seem-

nekaupluse hinnakirja ja suure kiituse läbi hukutada lasta. Nüüdisajal on see veel eriti keeruline. Fototehnika võimaldab ka kõige keskpärasematest sortidest teha kenasid pilte ning oskaja kujundaja kätes muudavad õiged arvutiprogrammid need suisa imekauniks.

Isegi siis, kui fotol on õige sort ning see pole äratundmatuseni kauniks töödeldud, võite üsna kindel olla, et enamik teie taimi ei näe iial nii ilusad välja ega ole kunagi sedavõrd saagikad. Kataloogipildi tarvis otsiti ju sadade seast välja kõige uhkem eksemplar, ning seda ei saa pahaks panna seemne kasvatajale ega kataloogi koostajale.

Seega – fotosid ei maksa kunagi täielikult usaldada.

Mida siis arvesse võtta? Kõige arvestatavamad on oma kogemused ning seejärel nende arvamused, keda usaldate. Loomulikult võib infot koguda ka foorumitest, kuid kui neile lootma jääte, jätke tähelepanu alt välja äärmuslikud, kõige positiivsemad ja negatiivsemad arvamused. Need võivad olla põhjustatud kas erakordselt soodsatest asjaoludest või (eba)pädevast aednikust.

Seemnekogus on oluline

Ühes grammis oleva seemnekoguse teadmine on endiselt väga kasulik. Tõsi küll, tänapäeval saab sageli ka lihtsamalt, kuna hinnalisemate seemnepakkide peal on seemnete kogus ära märgitud. F₁- hübriidsete köögiviljasortide puhul saab lahtisi seemneid vahel isegi ühe-kahekaupa osta. Keerulisem on olukord siis, kui tegu on pisikeste seemnetega nagu porgand, seller ja kõikvõimalikud maitsetaimed. Sellisel juhul on ühes grammis oleva seemnehulga teadmine asendamatu abimees tähtsava taimehulga määramiseks.

Algajal aednikul võib ikkagi tekkida kiusatus rohkem seemneid osta-tellida, seejuures mõeldes, et las osa jääb üle – külvata lihtsalt vähem maha. Kahjuks pole see aga hea mõte. Elu on näidanud, et ikka kipuvad kõik seemned kuidagi märkamatu mulda saama. Siis ei jää muud üle, kui ülemäärased taimed välja harvendada või leppida täismõõduliste köögiviljade asemel liiga tihedast taimede seisust kangu jäänud lillede ja aedviljadega. ✿

Valge veranda saladus

Tekst Kadri Tramm
Fotod Sven Arbet

Perenaine värvib veranda valgeks ja sisustas selle oma lemmikstiilis – ikka skandinaavialikult valge. Värvilaikudeks sinised mustrid nõudel, kartsipunane vana kann ja pleed. Veranda on väike, kuid piisab täiesti mööbli ja nõude eksponeerimiseks.

Kose vallas metsa servas seisab rohekat värvi maja, mis peidab endas valgusküllast ja salapärast väikest verandat. Perenaine Pille Preegel ei osanud uneski arvata, et valgeks võõbatud tagasihoidlik ruum täitis ühe tema eluunistuse.

Viis aastat tagasi võttis põhjamaiselt kaudis, pikkade blondide juustega Pille Preegel kätte ja kolis perega pealinnast Kose valda oma majja. Seda otsust pole ta kordagi kahetsenud.

Ehkki maja renoveerimine veel pooleli, on olemasolevate värvide ja ehituse järgi selge, et

perenaise lemmikuks on Skandinaavia sisustusstiil. Kogu kodusisustust läbivad heledad toonid, seda nii mööblis kui nõudevalikus. Esikus on vesihallid voodrilauad, köögis valitsevad heledad toonid sisustuses ja mööblis, isegi elutoa kahelplaatidest ahi on üleni valge.

“Mulle väga meeldib vana Skandinaavia stiil, võin lõputult sirvida Skandinaavia sisustusajakirju ja kolada põhjamaistes vanavarabutiikides,” öhkab Pille.

Skandinaavia stiili austaja

Samas stiilis on ta ostnud oma koju kappe, toole, nõusid, ajalehekorve, riuleid. Tõsi, kõik need asjad ei pruugi olla vanad, vaid vanapärased. Nii võib juhtuda, et kena pitsiline tordialus on ostetud Stockmannist, laelamp kaubamajast, ja nende kõrval on põhjamaade vanakraamist

Valge veranda omanik
Pille Preegel on õnnelik,
sest unistus oma butiigist
oli tal juba aastaid.

Vanad serviisid, supitirnad
on need, mida eestlased
meelsasti oma kodusse
ostavad.

Aknariigid verandal on väikeste tooside, kruuside ja kannude eksponeerimiseks justkui loodud.

Veranda-lambikuppel on pärit vanakraamipoest.

toodud päevinäinud toos või kann. Pillel on hea stiilitunnetus, maitse, aga täiesti kindlalt ka hea nina – ta leiab igalt poolt üles just talle meeldivad ja ikka Skandinaavia stiilis esemed. Ta oskab uut ja vana nii hästi kokku sulandada, et kogematu silm seda isegi ei märka. Kõik sobib omavahel ideaalselt.

“Kauba valikul on ainult üks kriteerium – see peab mulle endale meeldima,” ütleb Pille.

Eelmisel suvel viis juhus aga Pille talle endalegi ootamatult oma äri rajamisele.

Hulljulge merereis

Mõtteid sellest, et kunagi võiks tal oma väike põhjamaise vanakraami butiik olla, oli naine salamahti hellitanud juba varemgi, kuid see mõte tundus siiski pigem kättesaamatu unistusena kui päriseluna. “Olin seda mõtet juba mitu aastat oma peas vaiginud, kuid tegudeni polnud jõud-

nud. Rääkisin oma ammu unistusest sõbrannale, kes sattus sellest ideest nii vaimustusse, et paar päeva hiljem olid meil juba piletid ostetud ja nii me üleöö oma esimese kaubareisi ette võtsimegi,” lisab Pille.

Naised läksid laevale autoga ja ... järelkäruga! Tagantjärele mõeldes oli see päris pöörane seiklus, sest Pille polnud iial varem järelkäruga sõitnud. Ja veelgi hullem, ta polnud järelkäruga ka kunagi tagurdanud!

“Paar korda enne minekut sõbranna hoovis harjutasin tagurdamist. Endale tundus ka naljakas – kaks blondiini järelkäruga! Kõik kokku oli see ikka paras hulljulge. Ainus lootus oli, et tagurdama ei pea,” naerab Pille.

“Kauba valikul on ainult üks kriteerium ~ see peab mulle endale meeldima.”

PILLE PREEGEL

Vana skandinaavia stiili klassika. Kõik nõud, mis Pille verandal müüki ootavad, meeldivad talle endale. See on ka ainus tingimus, mille järgi ta neid põhjamaade vanakraamiturgudel valib.

Aga saak oli hea – naised naasid järelkärutäie mööbli, nõude ja muu sisustuskaubaga. Pille sõnul sai toodud nii palju, kui kärusse mahtus, ja õigupoolest polnud neil õrna aimugi, mida saadud kraamiga täpselt peale hakata, kuhu see ladustada ja kus seda eksponeerima hakata.

Tagasiteel laevas tuli äkki mõte, et Pille veranda on selleks ju ideaalne koht.

Valgest verandast sai võlupaik

Nii otsustatigi, et tuleb hakata Pille verandal remonti tegema. Samal ajal käis aktiivne mõtetegevus äri nime leidmiseks.

“Mõtlesime ja nuputasime, et mis siis äri nimi võiks olla, kui äkki plahvatas – aga loomulikult Valge Veranda! Sõnad “valge” ja “veranda” iseloomustavad Skandinaavia stiili hästi ning samuti ka kohta, kus see äri pesitseb,” räägib Pille.

“Unistus oma kodubutiigist oli mul juba ammu. Muudkui vaatasin internetist põhjamaiseid sisustusblogisid, kus väga paljud olid just oma koju teinud sisustuspoe. Ise mõtlesin – kahju, et Eesti sedavõrd väike on ja meil see asi ei toimi. Nüüd tuli tookordne mõte meelde ja endalegi üllatuseks sain tõdeda: nüüd mul ju ongi selline kodubutiik,” on Pille õnnelik.

Sõbrannal tulid aga muud kohustused ning temal polnud aega sellega tegelda. Nüüd veab Pille vankrit üksinda.

Valge veranda on tegelikkuses väga armas ja lihtne, talvel aga üsna jahe ruum.

Siin on kapp, kus heledad ja sinisemustriliste lilledega taldrikud, osa kreemikad, osa valged. Seina peal riulil on topsid, maitseainete nimed peal.

On kanne, kruuse, munapeekreid, väike valge punutud beebivoodi, puidust kirst, valge

Vanas kapis on peidus need nõud, millest enamik on juba uue omaniku leidnud.

Linaste võtmehoidjate ja kotikeste autor on Anne Suitso.

kiiktool, puidust ajalehekorvid, küünlajalgu, lampe ja palju muud. Pille on võtnud müüki ka kohalike käsitöömeistrite tehtud töid – romantilisi linasest riidest võtmehoidjaid, liblikaid ja Siiri Teivejõe imeliselt värvilisi kaltsuvaipasid.

“Minule on Valge Veranda ideest tõelisuseks saamine üks suur unistuste täideminek. Sellest heast tundest innustatuna tekkis idee toetada oma kodukoha inimeste vahvaid tegemisi ja hakata pakkuma Valgel Verandal Kose valla inimeste käsitööd. Võiksin natukenegi kaasa aidata sellele, et inimesed saaksid oma kodukohas tegelda just sellega, mis neile kõige enam meeldib ja heameelt valmistab,” ütleb Pille.

Äri läks hooga käima

Seda, et äri võiks olla ainult Facebooki-põhine, omamata kalleid rendipindasid kesklinnas, oli Pille ammu mõelnud.

Ja nüüd ongi Pille äri Valge Veranda nähtav ainult Facebookis ning sel on napilt nelja kuuga kogunenud ligi 1200 sõpra.

Äri läks käima nii suure hooga, et see oli ka Pillele endale üllatus. Vähe sellest, et kaubareisidelt toodud kaup üsna kiiresti ostjad leidis, ihaldasid kliendid ka Pille enda kodusisustust.

“Olen pea kõik oma koju ostetud sisustuskraami ka maha müünud – toolid, nõud,” nendib ta. Põhjus on lihtne. Kui Pille Facebooki uuest kaubast fotosid teeb, kasutab ta pitslini- kuit, mööbliesemeid, muud kodus olevat inter- jööri. Teinekord ihaldab klient pakutud kauba asemel aga just pildi fooniks olevat asja – olgu selleks siis tool, pitslina, väike mänguasi, taldrik või muu ese.

“See oli mu lemmik,” ohkavad lapsed, kui jär- jekordne ese uue omaniku leiab ega luba ühtegi asja emal ära müüa. Pille aga lohutab, et küllap ta koju uue ostab.

Klientuur on sedavõrd püsiv, et leidub ini- mesi, kes juba saanud püsikliendiks ning telli- vad ette neile sobivat ja vajaminevat kaupa.

Istume Pillega köögis ja akna taga praksub 16 kraadi külma. Köögiaknast on näha, kuidas viis kitse, sabaots valge, mööda heinamaad kalp- savad.

“Ma ei kujutaks enam ette, kui peaksin Tal- linnas elama,” on Pille silmanähtavalt rahul ja õnnelik. “See töö ei olegi mulle nagu töö, see on minu jaoks puhas rõõm ja suur hobi!”

Ta käib tihti uut kaupa otsimas ja toomas, külastab vanakraamiturge ja -ärisid.

“See on justkui osa ilusast elust – käid ja valid stiilseid asju,” ütleb Pille.

Ta loodab, et kui remont majas lõpeb, saab ta rohkem ka kliente külla kutsuda, neile kohvi ja kooki pakkuda.

Seitse aastat väikeste lastega kodus olnud Pille unistab suurelt. Hetkel käib ta küll pealinnas kontoritööl, kuid on üsna kindel, et selle naise sitkus laseb unistustel täituda ning ühel hetkel saab Valgest Verandast õdus ja hubane kodubu- tiik, mille ukсед on külalistele alati avatud. ❁

Telli Kodukiri ja Aed

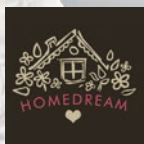

ning kingime Sulle kauni raamatu –
“Toalilled sinu kodus”

Lihtne, ladus ja praktiline nõuanderaamat igale toalillesõbrale. Raamatust saab teada, mida ja kuidas teha, et lilled meid ikka ja jälle õitega rõõmustaksid. Kingituse väärtus 12.76

Hinnavõit
koos
kingitusega
54%!

Kõikide märtsis tellijate vahel loosime välja uudse mitmevärvilise **LED-valgustusega lillepoti** veebipoelt homedream.ee

(möödud Ø 80 cm, kõrgus 68 cm, väärtus 225.-).

Aasta Kodu võitjad!

6 kuud 16.- * 12 kuud 30.- * Püsimaksekorraldus 2.40 kuu

Telli www.ajakirjad24.ee/kodukiri või telefonil 666 2233

Kampaania kestab kuni 31. märtsini 2014.

Vastlakuklid -

heledad
või
tumedad?

Tekst ja fotod **Dagris Punder**

Kuigi pärmitainas võib osade jaoks olla hirmutav, on isetehtud kuklitel hoopis parem mekk. Järgides mõningaid lihtsaid juhtnööre, peaks tainas õnnestuma juba esimesel katsel.

Vastlakuklid on parimad, kui kõik komponendid on värsked – kuklid värskelt küpsetatud, vahukoor äsja vahtu löödud. Kuklid on kindlasti parimad toasoojalt ja tuhk-suhkru või kakaoga ülepuistatult.

Kuklid

25 tk

- 250 g piima
- 150 + 150 g nisujahu
- 25 g presspärimi
- 75 g suhkrut
- 0,5 tl soola
- 1 tl kardemoni
- 100 g toasooja või
- tumedate kuklite jaoks 30 g kakaod

Soojendage piima, et see oleks käesoe. Sulatage sisse pärm, siis lisage 150 g jahu. Kloppige, kuni saate ühtlase (üsna vedela taina). Katke kauss rätikuga ja jätke 20–30 minutiks sooja kohta seisma.

Pärmseened hävivad liiga kuumal temperatuuril. Presspärimi lahustage u 37kraadises vedelikus, kuivpärimi puhul võib vedelik olla soojem – kuni 42 kraadi.

Kui tainas mullitab ja on kerkinud, lisage suhkur, sool, kardemon ja ülejäänud jahu. Sõtkuge tainast, kuni see on ühtlane ja lööb käte ning kausi küljest lahti. Kui tainas on liiga vedel, lisage vahepeal veel jahu.

Lisage toasooja või tükid, sõtkuge veel 5–8 minutit. Tumedate kuklite jaoks lisage nüüd kakao ja töödelge tainas ühtlaseks. Valmis tainas on elastne ja hästi töödeldav, tules hästi käte küljest lahti.

Tainas ei tohi olla liiga vedel ega ka liiga kõva. Kui esimesel juhul tulevad kuklid madalad, siis teisel juhul ei jõua tainas samuti kerkida ning kuklid on väikesed ja kõvad. Tainas võiks pigem olla pehmem kui kõvem – seetõttu ärge kunagi lisage kogu jahukogust korraga. Jahud on erinevad, hinnake taina paksust ja alles siis lisage (ülejäänud) jahu.

Jagage tainas 25 osaks ja vormige neist ümmargused kuklid.

Kavalam on teha kuklid pigem väiksemad kui suuremad – nii saate suurema tõenäosusega

Tainas kerkib hästi, kui ta ei ole liiga vedel ega ka liiga paks.

Sõtkuge tainast, kuni see on ühtlane ja lööb käte ning kausi küljest lahti.

Kuklid võiks vormida pigem väiksemad kui suuremad.

kenad kohevad kuklid, mitte lapikud pätsikesed.

Asetage kuklid küpsetuspaberiga kaetud ahjuplaatidele piisavate vahedega, soovi korral määrige lahtikloppitud munaga ja jätke 1,5–2 tunniks kerkima. Kuklid võiksid kerkida umbes kahekordseks.

Pärmitainaküpsetised tahavad kerkimiseks sooja ja niisket tuuletõmbuseta keskkonda. Hästi sobib näiteks ahi, mida on natuke soojendatud ja kuhu on lisaks asetatud ka veenõu, või näiteks põrandaküttega ruum.

Küpsetage 220kraadises ahjus 8–10 minutit.

NIPP.
Ahjusoojatele kuklitele laotage niiske rätik – siis jäävad need pehmemad.

Kuklite täidised

Kuklist teeb õige vastlakukli kindlasti vahukoor. Traditsioonilise suhkruga vahustatud koore võib vahelduse mõttes asendada šokolaadivahukoorega. Vahukoore võib segada näiteks natukese vaarikamoosiga, nii saab maitsva vaarikamaitselise kreemi. Kreemi võib kuklite vahele panna lusikaga või kasutada selleks pritskotti.

Kukleid saab põnevamaks muuta mooside või näiteks martsipani lisamisega. Selleks uuristage kukli alumise poole sisse väike lohk ja täitke see meelepärase täidisega.

ŠOKOLAADIVAHUKOOR

- 200 ml vahukoort
- 1 sl suhkrut
- 50 g tumedat šokolaadi

Sulatage veevannil šokolaad. Vahustage külm vahukoor suhkruga kohevaks. Segage u 1/3 vahukoorest sulašokolaadiga, siis lisage ülejäänud vahukoor ja segage õrnalt läbi.

*NIPP.
Marineerida saab
ka kanamune.
Sel jubul hoidke
mune marinaadis
umbes kaks
nädalat.*

Marineeritud vutimunad

Marineeritud munad ei ole meil väga levinud, kuid tasuvad sellegipoolest proovimist. Tegu on tervisliku suupistega, mida võib ka roheliste salatite juurde lisandiks passitada.

Kuigi olen maitseainete loetelu siin üles lugenud, võib vabalt katsetada eri maitseainetega või lisada näiteks peeti – nii saab ilusad roosat värvi munad!

- 24–36 vutimuna
- 3 dl vett
- 1 dl valge veini äädikat
- 0,5–1 tl soola
- 1–2 loorberilehte (purustatult)
- 1 kaneelikoor
- paar viilu värsket ingverit
- 3 tera vürtsi
- 5 tera musta pipart
- 3 tera nelki
- sinepiseemneid

Keetke munad kõvaks (5 minutit), jahutage ja koorige.

Peske munad külma vee all, et eemaldada võimalikud kooretükikesed.

Segage väikeses potis kõik marinaadi koostisosad ja kuumutage keemiseni. Pange munad steriliseeritud purki ja valage marinaad peale.

Marinaadi peab olema piisavalt palju, et kõik munad oleksid kaetud. Keerake kaas peale ja keerutage purki mõned korrad tagurpidi, et maitseained seguneksid. Säilitage jahedas ja pimedas, vähemalt 5–7 päeva enne söömist. Mida kauem munad seisavad, seda tugevam on maitse.

Hea teada: vutimunade keetmiseks asetage need külma veega täidetud potti. Lauale kõva muna keetes piisab üldiselt 1,5 minuti pikkusest keetmisest. Marineerimiseks ja edasiseks küpsetamiseks võiks keetmisaeg olla 5 minutit.

Apelsinine šokolaadi-kohupiimatort

See kahekihiline tort sobib suurepäraselt mõneks tähtsamaks sündmuseks, eriti kui on kuhja apelsini-viiludega kaunistatud. Kes soovib särtsakamat kooki, võib osa apelsinimahlast asendada laimimahlaga.

PÕHI

- 100 g digestiivküpsiseid
- 60 g võid (sulatatult)

ŠOKOLAADIKATE

- 600 g vanillimaitselist kohupiimapastat
- 3 dl vahukoort
- 100 g suhkrut
- 200 g tumedat šokolaadi
- 1 dl värskelt pressitud apelsinimahla
- 5 lehte želatiini

VAHUKOOREKATE

- 3 dl vahukoort
- 50 g suhkrut
- 1 dl värskelt pressitud apelsinimahla
- 1 apelsini riivitud koor + poole laimi riivitud koor
- 3 lehte želatiini
- kaunistuseks apelsini

Purustage küpsised. Lisage sulatatud võid ja segage läbi. Suruge küpsisesegu küpsetuspaberiga kaetud lahtikäiva vormi põhja (24 cm).

Pressige apelsinidest 1 dl mahla. Pange viis želatiinilehte viieks minutiks külma vette likku. Sulatage veevannil šokolaad. Vahustage vahukoor suhkruga kohevaks vahuks. Kuumutage apelsinimahla ning sulatage selles liigest veest kuivaks väänatud želatiinilehed. Kuni želatiinisegu veidi jahtub, segage teises kausis kohupiim sulašokolaadiga, nirstage sisse želatiinisegu, ise samal ajal segades. Viimasena lisage õrnalt segades vahukoor. Valage täidis põhjale ja pange külmkappi tahenema.

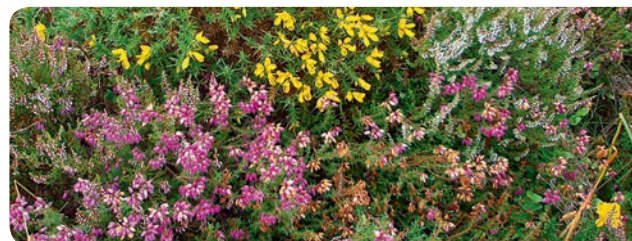
Teise, heleda kihi võib tordi peale panna kas järgmisel hommikul või paari tunni möödudes, kui šokolaadikiht on juba piisavalt tahkunud. Vahukoorekihi tarvis pange želatiinilehed vette likku. Riivige apelsini- ja laimikoor, pressige mahl. Vahustage vahukoor suhkruga, lisage riivitud koor. Kuumutage apelsinimahla ja sulatage selles želatiin. Jahutage veidi ja segage siis õrnalt vahukoorega segamini. Valage segu tordile, siluge pealt siledaks ja laske pool tundi kuni tund jahedas tarduda.

Kui kate on tardunud, katke tort apelsiniviiludega. Punased apelsinid jäävad kõige efektsemad. Puistake peale veidi riivitud laimikoort.

MAAKODU

 www.facebook.com/maakodu

SUVELÖPP MAAKODUGA **Cornwallis!**

Kui Briti saared on aiasõbra töötatud maa, siis looduslikult põnev ja erilmeline Cornwall Inglismaa edelanurgas on aiahullude Meka. Just siia on aastasade jooksul rajatud kõige põnevamaid aedu ja parke. Cornwalli lõunarannikut kutsutakse Inglise Rivieraks. See on üks Briti saarte päikeselisemaid piirkondi, kus saab kasvatada taimi, mis ei suuda õues ellu jääda kusagil mujal Euroopas.

Reisiprogrammis:

- Suurbritannia troopika ehk **Scilly saared** ja **Tresco Abbey aed**
- imeliste hortensiatega **Trebah**
- Inglise maa-aia musternäide **Hidden Valley Garden**
- suursuguste parteritega **Lanhydrock House**
- ambitsioonikas keskkonnaprojekt **Eden**
- tõusudest ja mõõnadest piiratud **St Michael's Mount**
- Stonehenge ja Baskerville'ide koera kodupaik **Dartmoori nõmmed**
- **Kilver Court Garden**
- Briti kuningliku aiandusseltsi hoole all olev aed **Rosemoor**

Maakodu lugejareis toimub 14.–20. augustil 2014 koostöös reisifirmaga Astellaria. Kui reisile tahtjaid on rohkem, väljub teinegi rühm, kelle reis kestab 21.–27. augustini 2014. **Üks meie tellija saab reisile fortuuna õnneliku käe abil.** Võitja kuulutame välja Maakodu juulinumbris.

Loosimises osalevad kõik, kellel on 10. juuniks 2014 sõlmitud kas e-arve püsivaks leping või vormistatud Maakodu aastatellimus.

Neil, kes oma loosiõnne sedavõrd ei usalda, palume end **reisile registreerida** Maakodu toimetuses (tel 661 3370, kadri.tramm@maakodu.ee) või reisibüroos Astellaria (tel 653 9305, 502 7955, info@astellaria.ee).

Tellides soodsam!

Maakodu aastatellimus maksab 27 € ja e-arve püsivaks leping 2,50 € kuus. Hinnavõit aastatellijale 12,60 € võrreldes kaanehinnaga polettidel!

Tellimine: tel 680 4444, klienditugi@lehed.ee või www.tellimine.ee

Trükime pitsiga

Teostus Rewill Huvikool. Fotod Priit Simson ja Sven Arbet

Vanu pitsitükke ja kangaribasid ei tasu ära visata, sest pits on üks tänuväärne materjal.

Pitsiline kangas on asendamatu abiline keraamikas, kus pitsijäljend annab taie-
sele huvitava ja romantilise tekstuuri.

Ent pitsi ja värvi abil saab ka lihtsalt must-
rit mis tahes pinnale kanda, olgu selleks
paber, lillepott või pliatsitopsik. Ja see
töö on jõukohane ka kõige väiksematele.

Pitsitrüki abil võib uue ilme anda ka
vanale T-särgile või jakile. Sageli on pit-
sitruk hea abimees juhul, kui armsale
pluusile on tekkinud plekk, mis pesus kui-
dagi välja tulla ei taha. Pitsitrükitehnika
abil võib värskendada ka lillepotte või vaase.
Head meisterdamist!

MATERJALID JA TÖÖVAHENDID

- pits
- värviline paber
- ajalehepaber
- värv (akrüülvärv, kuid sobib ka guašš)
- pintsel
- teip

Töö käik

1. Vajadusel lõigake pits sobivateks tükkideks.

2. Kinnitage paber teibiga alusele või lauale.

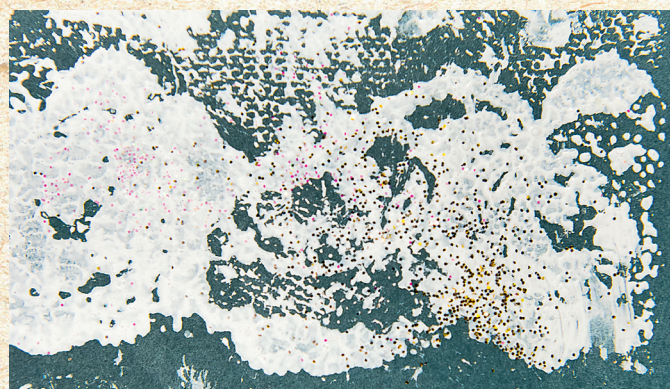
3. Pintseldage pitsitükid ühelt poolt värviga. Värv võib olla pigem rohkem kui vähem. Viimasel juhul jääb mustrijäljend ornavoitu.

4. Asetage värvitud pitsitükid paberile, värvitud pool vastu paberit. Kui pitsitükid on paberil, võite nende peale panna ajalehe ja kogu töö ulatuses ornatalt pitse veel vajutada. Nii jääb tulemus ühtlane.

5. Eemaldage ettevaatlikult pitsitükid ja viimistlege töö. Soovi korral riputage mustrile sädeluspulbrit.

6. Pitsitrükk on valmis. Pitsitrüki abil kujundatud paberist võib meisterdada näiteks kaardi või panna see kaunistuseks ümber pliatsitopsi. Selle tehnikaga võib uue ilme anda mistahes rõivale või esemele, mis vajab värskendust. ✨

Nokad ja lestad

Tekst **Jüri Pino**
Fotod **Margot Sepp**

Olen kirjamees ja hobikokk ning elan linna- lähedases suvilarajoonis. Teen iga päev lustiga ja oskamatult süüa, kasvatan linde. Või mis kasvatan, ise kasvavad, minu asi on neile süüa anda. Ning nendega praalida.

Külma nad ei karda. Mõni aasta tagasi, kui olid ikka need miinus kolmekümnesed, nägi hommik välja nii: tõmbad kuuri – või on see laut või tall või lindla või teab mis – pröökava ukse lahti ja tõmbad ruttu uttu, et maha ei joostaks.

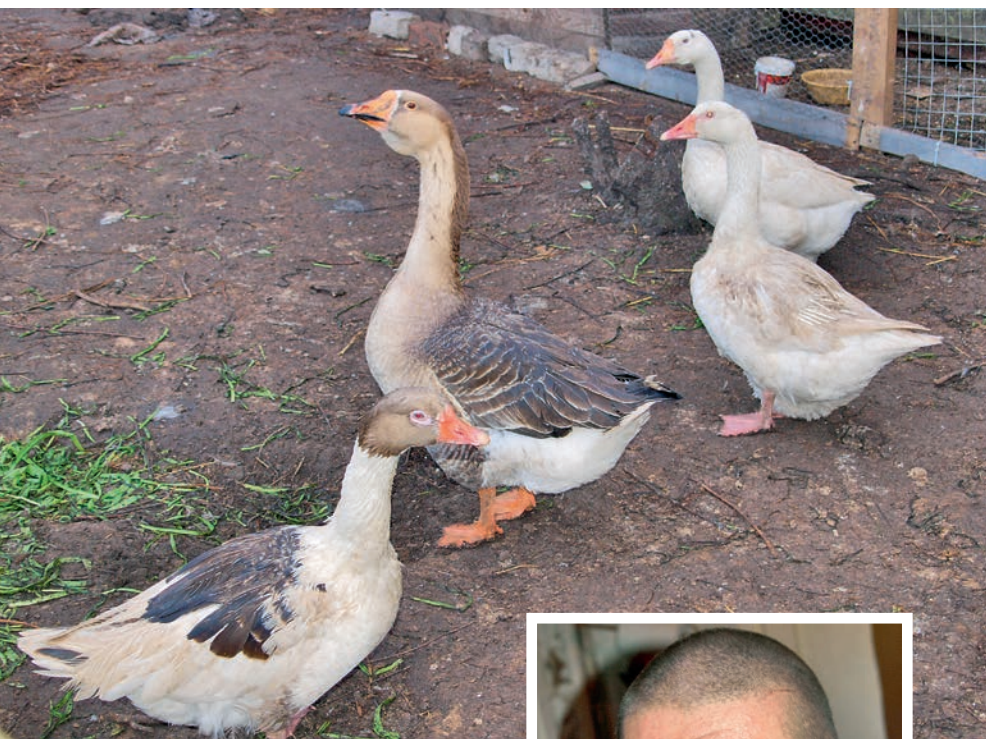
Kokku ikkagi mitukümmend kilo nokkasid ja küüniseid.

Esimesena kalpsasid välja kääbuskanad. Paarike. Need on vutist natuke suuremad, parajalt pihku mahtuvad linnud. Kukel tutt peas, mõlemal väga tähtis ilme.

Siis kablutasid suure kisaga haned, üksteisest kas või üle. Nende järel pardid, lõpuks kanad. Kanad uurisid natuke ilma, vaatasid kraadiklaasi ja läksid siis tagasi. Õelge veel, et loll nagu kana. Alles siis, kui süüa toodi, tulid jälle välja, söid kähku, ja jälle tupp. Teised laiasid edasi. Kuni pardid leidsid, et aitab küll, siis haned ja viimasena need kaks tupsu ehk kääbuskanad. Kõik, tänaseks hullatud piisavalt. Homme jälle prääk-kaak-siuts-piiks.

Ei mäletagi, palju neid siis oli. Nüüd on kohe kõvasti vähem. Eks aeg, muda, kirves ja tähelepanematus ole matti võtnud. Muda on kõige hullem. Kui

PAŠA NAISTEGA - isahani Aadu (hall, ülbe ilmega), Beeda, Ceeda ja Deeda seltskonnas.

ESIMENE PÄEV LASTEAIAS: kõik on veel kuiv ja puhas, aga selle annab poole tunni ja suure piuksumisega ära korraldada.

NUNNUMEETER KATKI: väike, soe, pehme ja võib ka krae vahele lasta.

ikka mitu päeva järjest sajab ja sajab ning see madal maa muutub müllkaks. Nad ise aitavad muidugi paterdamisega kaasa. Sihuke ühtlane püdel jääst libedam mass saab. Lähed süüa viima, siis väga-väga ettevaatlikult. Kord panin külje maha, enam justkui väga huvitatud ei ole. Kuigi mis seal ikka, pesed näolt muda maha, elad edasi. Meenutad, et kukkusid kohalikku valuutasse.

Kohalik valuuta

Linlased – siin aina rohkem aasta ringi asustatud suvilarajoonis on *gorodskoi* natuke sõimusõna – ei kujuta ettegi, et sitt maksab. Väetis ju. See sodi, mis linnud oma aedikus kokku tallavad, mullaga segamini, pidavat veel eriti hea kraam olema. Igatahes käivad mõned memmed ikka küsimas ja kurss on mingi nott koduveini pange sita eest. Mulle sobib ... puudust sellest juba ei tule. Kui ennast koerana välja pakkuv diversant ja al-Qaeda liige memmede pirukad nahka pani – need olid õue korraks jahtuma pandud –,

kõlbas reparatsiooniks kärutäis sitta. Sula aegu viin ära.

Varem jooksis seltskond ülepea mööda aeda vabalt ringi. Sõi kõike, mis kätte sattus, mürgised asjad välja arvatud. Hani sööb põhiliselt rohtu. Pardid panevad nahka kõik teod. Igaühel, kes ahastab, et neetud kõhtjalgsed tema maasikad ära nätsutavad, kuidas neid küll mürgitada, võib julgelt soovitada, et võta paarike parte. Üksi part ei taha olla, kaks on tema meelest juba kari ja meel rahul. Kaks ei talla ka suurt midagi ära ning need on kõige naljakamad aiapäkapikud, keda annab välja mõelda. Väetavad ka hooliga. Mis nokas, see kohe väljas ka.

Hani on keerulisem ja väidetavasti pea kõige tasuvam lind. Suudabki suvel murust ära toituda, seedib kõike, väljalase on suhteliselt harv. Ainult tema meelest on kõik muru, unusta lilled ära. Kõik läheb. Kui keelad, siis teeb näo: mis sa minust tahad, ma olen loll lind, sileda ajuga, toetun vaistudele ja eesti keelest aru ei saa.

Rodoaed

Pesakastid kõikidele lindudele

KAUPMEESTELE HULGIMÜÜK

www.rodoaed.ee

rodoaed@gmail.com

tel 50 16 742

 www.facebook.com/kasvuhooned

Muidu jagub mõistust küll. Näiteks aediku värv lahti kangutada ja suvisel varahommikul kõike, mis kasvab, nosima tatsata, seejuures täiesti vait olles, ei ühtki kaagat, prääksu ega piuksu. Kohe näha, et töötavad lennuväe luurele.

Tõsi, ega see asi nüüd nii hull ka ole. Sest eks nad ju väeta päris tõsiselt. Kui rohi tärkama hakkab, siis on nii väge täis, et võtab sinaka värvi. Ja tüübid panevad varakevadel hirmsa klorofüllisuga nahka ka eelmise aasta kulu. Pärast tulevad targad põlastama, et näe, linnud teil maa mustaks söönud, teistel rohi juba kasvab. Tühjagi. Teised peavad veel hakkama rehatööd tegema, aga meie kombainidel plaan ammu ületatud.

Ainult see muda. Kui vihma on pikalt, mis veelindudele muidugi meeldib, siis pikapeale läheb asi ohtlikuks. See väsitab neid.

Mõni ei jaksa end enam puhastada ja ükspäev on nokk sirgu. Jõle masendav tunne. Mis nüüd tegemata jäi, kas ei lasknud tüüpe piisavalt sagedasti tiiki möllama või mis. Täpselt ei tea. Amatööri asi.

Hea on kiruda, et pidanuks pea õigel ajal maha võtma, aga tegelikult valetad. Kahju tolust.

Naistel on aru peas, aga mehed ja tited on peast tited.

JÜRI PINO

On ju võetud küll. Kõige hullem oli viis parti ühe päevaga. Elu esimene tapmine, mida üldse meenutada ei tahaks, see nõutu kisa: mis värk, muidu tõid meile head-paremat, nüüd lehkad verest ja oled näost ära. Viimane oli vait ja ei püüdnud isegi põgeneda.

Maitsvad olid. Hiljem on kergem olnud ... ah, ei ole. Ikka võtad peast niimoodi, et mõistmatu silm kaetud oleks. Kirve ihud enne väga hoollega ära. Andeks palud niikuinii. Isegi kurjaks läinud kuke käest. Oli ju teine tibust peast nähtud, ülijutukas lind, kes kogu aeg seletas. Miks nad äkki näkku hüppama hakkavad, jälle ei tea. Nuumale läks, imemaitsev punane liha.

Sestap lähed teinekord karvaseks, kui mõni mõtlematult küsib, et noh, millal siis lihaks teed. Mine tee ise. Kitku ka ja aja käsi kõhtu, ega siskond ise välja kuku. Minu käsi ei ole tükk aega tahtnud tõusta. Las pater-

davad. Eriti pärast seda, kui noorem koer, nii nunnu välimuse pärast välja jagamata jäänud kutsikas, kõik viis kana nahka pani. Nüüd siis üheksa hane, kaks parti järel. Las paterdavad ja seletavad.

Varsti on ju kevad, ja kui keegi taas verd ihkab ... ah, üks asi. Nimelt peab linnustiku olemasolu puhul mõnede peale karjuma. Täpsemalt meeste ja laste. Kumbki ei taha aru saada, et ei ole mõtet lindu püüda talle järele joostes. Ei saa kätte, ainult närvi ajad, ja väidetavasti part võivad ka südari saada.

Naistel on aru peas, aga mehed ja tited on peast tited. Õnneks küll enamik rahvast kardab hanesid. Sisin on kole küll, ei viitsi ma seletada, et kui sina oled hanega viisakas, on tema sinuga sõber. Mõni käib süleski. Kuidas sa siis sihukest...?

Nad hakkavad ju kevadel munele. Mis tähendab, et saab inimesi ehmatada. Pardimunaga mitte, see on tava munast teistmoodi ainult oma vahaja koore poolest. Sisu poolest ka, aga jällegi saavad sest ainult naised aru. Päris naised, kellele küpsetamine pole võõras. Nimelt pidada pardikas olema parim koogimuna. Mina küpsetada ei oska absull, aga tõesti, kui kanamuna

→ lk 80

Maalehe Raamat

MAALEHE kurgiraamat

Priit Põldma

MAALEHE tomatiraamat

Ingrid Bender

MAALEHE kartuliraamat

Luule Tartlan

MAALEHE viinamarjaraamat

Jaan Kivistik

MAALEHE arbuusi- ja meloniraamat

Harri Poom

Maalehe väike kevadseeneraamat

Ain Raitviir, Vello Liiv

MAALEHE maasikaraamat

ASTA-VIRVE LIBEK JA VÄINO ESKLA

MAALEHE salatiraamat

Salatid ja lehtköögiviljad

MAALEHE õunaraamat

Krista Tiirmaa

UUS!

UUS!

Merike Aomets

MAALEHE SUVELILLERAAMAT

Kergesti kasvatatavad ehk peenrassa külvatavad suvelilled

Nende ja paljude teiste
Maalehe raamatutega
saate tutvuda meie kodulehel

www.healugu.ee

Tellida saab ka telefonil
680 4443 või meilitsi aadressil
myyk@healugu.ee

JÜRI RETSEPTID

“Pead siin krokodille või?”

Keedad hanemunad, umbes veerand tundi keevad. Jahutad, koorid, lõikad pooleks. Kougid kollase välja. Segad kollase majoneesi, sinepi, kilufileedega täitsa sodiks. Tilli vms maitsepärast silo võib ka panna. Paned segu valgetesse tagasi. Õpid pähe teksti: ei, need ei ole krokumunad, ehkki linnud on dinosauruste järeltulijad tõesti.

KOOSOLEK INKUBAATORIS:

Meie oleme juba päev otsa olemas, aga mõningad ei viitsi veel kooruda? Hoogu juurde!

Muna seakaasis

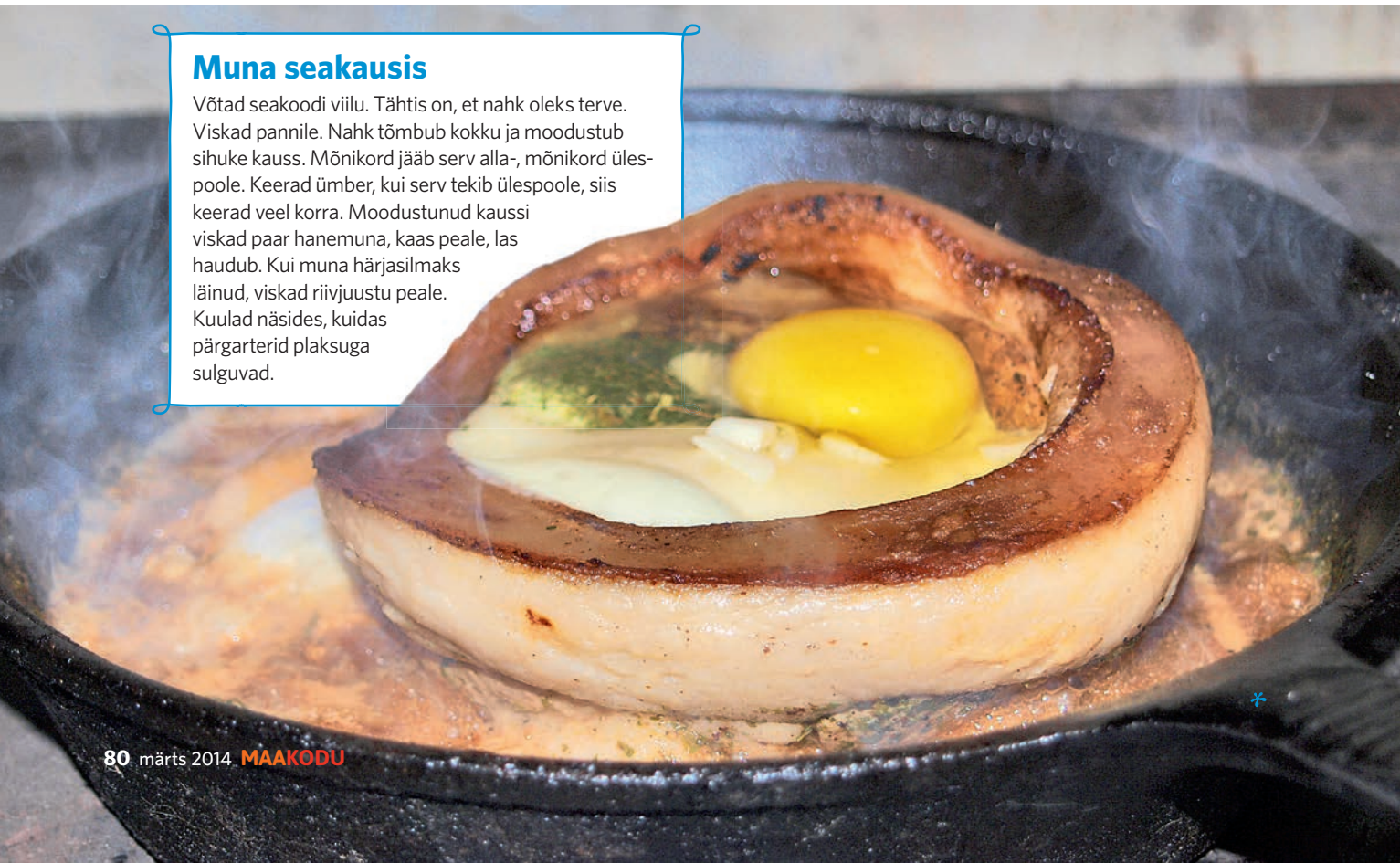
Võtad seakoodi viilu. Tähtis on, et nahk oleks terve. Viskad pannile. Nahk tõmbub kokku ja moodustub sihuke kauss. Mõnikord jääb serv alla-, mõnikord ülespoole. Keerad ümber, kui serv tekib ülespoole, siis keerad veel korra. Moodustunud kaussi viskad paar hanemuna, kaas peale, las haudub. Kui muna härjasilmaks läinud, viskad riivjuustu peale. Kuulad näsides, kuidas pärgarterid plaksuga sulguvad.

sisu kukub lops koore seest, siis parimuna oma muudkui venib ja venib. Vaht kah kokku ei kuku. Ma olen vaid ometiga proovinud, on teine värk küll. Lubasin, et proovin see kevad keeksi teha, üks feminist andis lahelt retseptigi.

Miks - munad, noh

Hanemunad on ehmatus. Pea keegi pole neid ju näinudki. Veel vähem söönud. Kuigi ega hanemuna söömisel muud mõtet ole, kui saad öelda, et seegi maitstud. Lihtsalt suur. Ikka päris suur. Mistõttu on tundunud tobe vaatamisväärsust koogi sisse peita. Ehkki pidi ka ülihea koogimuna olema. Vahvam on teha näiteks täidetud mune. Isegi need, kes teavad, ehmatavad: mis see on ... aa... Ning see on ka ainuke võimalus, et täidetud mune jätkuks. Noh, kui arvutada 4–6 nina peale ... ikka suured on.

Kahjuks küll hani ei ole munalind. Rekordlinnud pidid 80 muna aastas väljastama. Ise pole lugenud, umbes hinnates ehk 50 per sabaalune. Olla ka tubli tulemus. Ja elamus. Lähed hommikul, vaatad, üks pesal. Noh, ma ei sega sind siis. Pärast – kaks, kolm, parimal päeval neli. Neli hane on veel liiga noored, peaksid alles see kevad munele hakkama. Kes muidugi hakkab. Kes ei hakka ... oeh, ei teagi. Maha küll ei löö. Liiga lähedad sõbralikud tolad, nagu nad on. ✨

MÄRTSI SÜNDMUSED

- 1. märtsil toimub Toilas III talvine laulupäev "Jää hääl".
- 1. märtsil on Tartumaal Kambjas Tartumaa talvine tantsupidu.
- 1. märtsil on Viljandi Pärimusmuusika Aidas pärimushommik.
- 1. märtsil toimub Paide kultuurikeskuses 13. üleriigiline noorte omaloominguliste laulude konkurss "Südamelaul".
- 1.-2. märtsil toimuvad Rakveres Eesti linnade talimängud.
- 1.-9. märtsini on Tallinna Botaanikaaias ja Tartu Ülikooli Botaanikaaias avatud orhideenäitus.
- 1. märtsil toimub Peipsi järve jääl Kasepää "Kalevipoja VI uisumaraton".
- 1. märtsil toimub Vudila mängumaal kogupereüritus, kalapüügiõistlus "Vudila hõbekala 2014".
- 2. märtsil tähistatakse Obinitsas ja Värskas maaselitsat.
- 2. ja 4. märtsil tähistatakse Eesti Vabaõhumuuseumis vastlapäeva.
- 3. märtsil avatakse Harju Maakonnaraamatukogu galeriis Keila Sotsiaalkeskuse kangakudujate ringi 50. sünnipäeva näitus "Teatepulk". Näitus jääb avatuks 29. märtsini.
- 3.-5. märtsini kestab Põlva Talurahvamuuseumis vastlaprogramm "Liuge-liuge-lihaheited".
- 3.-9. märtsini toimuvad Jõgeval Alo Mattiisenile pühendatud muusikapäevad.
- 4. märtsil on Tallinnas Pelgulinna rahvamajas vastlaõhtu Pelgulinna folklooriklubi eestvedamisel.
- 4. märtsil on jutuvestmisõhtu Varbuse Teemajas lastele ja täiskasvanutele. Jutuõhtut veab Miksteater. Osalemine tasuta.
- 4. märtsil vastlapäev maanteemuuseumis.
- 7. märtsil toimub naistepäevapidu Põlvamaal Ruusa kultuurimajas.

8.-9. märtsil on Mooste mõisa restauraatorite kojas saviehituse koolitus.

- 7.-8. märtsil toimub kutsehariduse suursündmus ja mess "Noor meister 2014".
- 8. märtsil toimub Haanja suusastaadionil 42. Haanja maraton.
- 9. märtsil toimub Viljandis Sakala kultuurikeskuses vanakraamiturg.
- 9. märtsil on Tartus piirkondlik tantsupäev Koolitants.
- 9. märtsil on Käärikul Kekkose 20. suusasõit.
- 9.-14. märtsini toimub Otepääl Tehvandi spordikeskuses koolinoorte murdmaasuusatamise MM.
- 10.-14. märtsini on Värska käsitööseltis Kirävüü lahtiste uste päevad.
- 11. märtsil toimub Raplamaal Juuru rahvamajas tervisliku toortoidu valmistamise õpituba - pähkliroad.
- 14.-16. märtsini toimub Eesti Näituste Messikeskuses "Mere- ja vaba aja mess 2014".
- 14. märtsist 6. aprillini toimub Tartu Kunstimajas rahvusvaheline Tartu graafikafestival.
- 15. märtsil toimub Röpina Aianduskooli saalis teemapäev "100 aastat Röpina seltsimaja loomisest".
- 15. märtsil on Mooste Folgikojas Lõuna-Eesti liikumisfestival "Mina ja sina".

15. märtsil on Eesti Vabaõhumuuseumis Kuie koolimajas Maa-arhitektuuri Keskuse korraldatud teemapäev "Taluaiad". Räägitakse nii ilu- kui tarbeaiast, taluaedade ajaloost ja kujunemisest, talulilledest jpm.

7.-9. märtsini toimub Saku Suurhallis Kodumess.

- 15.-22. märtsini kestab Tartus Maailmafili festival 2014.
- 16. märtsil on Rakvere spordikeskuses tasuta raamatulaat ja töötoad.
- 18. märtsil toimub Pelgulinna rahvamajas Pelgulinna eakate teeõhtu. Küläs on Tõnu Raadik.
- 20. märtsil on Eesti Vabaõhumuuseumis Kuie koolimajas Maa-arhitektuuri Keskuse teemapäev "Tekstiilid". Räägitakse kangastest ja esemetest ning nende hooldamisest (vill, siid, linane, puuvillane).
- 22. märtsil on Kaius kalapüügiõistlus "Loosalu ahven 2014".
- 23. märtsil on Värska kultuurikeskuses XXI laste laulupäev.
- 29. märtsil tähistatakse Paide kultuurikeskuses Paide valla 75. sünnipäeva.
- 29.-30. märtsil kestab Mooste mõisa restauraatorite kojas koolitus "Traditsioonilised välisvärvid".
- 30. märtsil toimub Paide kultuurikeskuses heategevuslik kontsert.

Uudiseid ja eelteateid ootab iga kuu 10. kuupäevani toimetaja **Kadri Tramm**.
Tel 661 3370, e-post kadri.tramm@maakodu.ee.

	talvised rõivaesemed	teravili	õigusteta isik	hellilooja, nimi, in.	National Vision	L	uimasti	isikukood	lämmastik-happe ühend	ehk						
pidevalt korduv																
Briti saartelt pärit kange jook										skelett						
rohumaa					köide harv, lage			teelusikas hapnik								
diplomaatiline staatus			kajukass naerataste vaevu				park Ida-Virumaal jõgi Hiinas ja Vietnamis									
amper		meeter kaks sarnast tähte		sugulased teraapia unehäirete korral				eetika kategooria edvistaja, hoopleja		küsisõna		elevantiluu	poplajujanna	Vene lennuk	semi keelt kõneleja	
taim pildil											lilleanum kahvatu					
õpetatavad valdkonnad							esitus									
vedelikku sissetõmbava							teadmiste kontroll									
imaginaarühik		Gruusia domeen ETV aisaade		kolhoosidevaheline ehituskontor I-tähe naaber				meessoost Suomen Tieteellinen Kirjastoseura						mitmus magamiskoht		
taim pildi										anno domini on, ingl. k			seeliku äärispael ameriitsium			
naiseniimi				kaks sarnast järjestikust tähte linn Jeemenis										erakordne vidin		
taim pildil														selle asemel et keskaegsed teadlased		
otsimishüüd			seesama moes					sina külm liharoog								
	Hiina pikkusmoot fosfor			Edward aasta			poeg sügelema		liiter Stanstedi lennujaama tähis							
taim pildil																
							torge									
							päris, tõeline									
							talvesõiduki			tegelane Bondi filmist raadius						
							naiseniimi									
							komplekt ingl. k			küla kaltsium						
							puidu mahutiik		vask või							
						augud										

Lahendusi ootame 17. märtsiks aadressil:
Maakodu, Narva mnt 13, 10151 Tallinn,
 e-posti teel kristel.kirss@maakodu.ee
 Lisage vastuse juurde ka oma selle numbri lemmiklugu.

Ristsõna õige vastus oli: Ilus ja kasulik aaloe pere, ripsmeline aaloe, harunev aaloe, harilik aaloe, Marlothi aaloe. Loosi tahtel võitis seekord auhinna, milleks oli Nasta Piino raamat "Seal kus rukkiväli", **Aime Thealane Võrumaalt.** Õnnitleme!
 Järgmise ristsõna auhinnaks on raamat "Kadrioru lood".

AVANT

laadurid

- ◆ tõstejõud kuni 1400 kg
- ◆ sõidukiirus kuni 25 km/h
- ◆ tõstekõrgus kuni 2,8 m
- ◆ kaal alates 590 kg
- ◆ lai valik lisaseadmeid
- ◆ lai mudelivalik

AVANT laadureid on mitmeid mudeliseeriaid: 200, 300, 400, 500, 600 ja 700 seeria masinad. Mudelivalik on lai ja valikust leiab masinaid väga erinevaks otstarbeks. AVANT laadurite põhilisteks konkurentsieelisteks on masinate universaalsus (tänu väga laiale töövahendite valikule), töökindlus, kerge kaal, suur jõudlus ning kasutamise lihtsus.

AVANT TECNO OY (Soome) on maailma juhtiv omakaalult alla 2000 kg kaaluvate kompaktladurite valmistaja. Laadureid müüakse suure eduga kõikjal maailmas ning ka Eestis on tänaseks kasutusel ca 700 AVANT laadurit väga erinevates töövahendites.

Masinad valmivad Soome tehases, läbides range ja põhjaliku kvaliteedikontrolli. Komponentidena kasutatakse vaid parimaid. AVANT on laadurite tootearenduses teerajaja ja konkurentidele kättesaamatu. Tänu intensiivsele tootearendusele, põhjalikule kvaliteedikontrollile, laiale mudelivalikule ja uudsele tehnoloogiale on AVANT laaduritest saanud klass täiesti omaette masinaid, millele ei suuda konkurents pakkuda arengumaades valmistatud õnnetud analoogid ja AVANT vanema põlvkonna ebakvaliteetsed koopiad.

Intensiivne tootearendus ja pidev koostöö klientidega masina arendamise osas, töökindlus, laitmatu hooldus ja varuosade kättesaadavus on argumentid, mis tagavad laadurite suure müügiedu kõikjal maailmas.

Teerajaks selles masinaklassis on mitmeid innovatsiooniahindu üle maailma pälvinud AVANT laadurid, mis on loodud tõsiseks töötegemiseks koostöös professionaalsete ja nõudlike klientidega. AVANT laadurite edu näitab seegi, et enamik konkurente üritavad järgida just AVANT laadurite tootearendust ning pakkuda analoogseid lahendusi. Tänu masinate universaalsusele, töökindlusele ja kasutamislisusele kasutavad ka Eestis AVANT laadureid väga paljud haljastusfirmad, ehitusfirmad, kinnisvarahooldusettevõtted, hotellid, turismitalud, vallad, linnad, põllumajandusettevõtted, kalmistud, aiandid, talupidajad, maakodude omanikud, eraaiapidajad jne.

- Konkurentsilt enim müüdud väikelaadur ka Eestis
- Lai mudelivalik masinaid alati kohapeal esinduses Saue
- Lai valik kvaliteetseid töövahendeid alati kohe saadaval
- Valmistatud Soomes, vt www.avanttecono.com
- Originaalne AVANT
- Üle 700 müüdud laaduri Eestis

AVANT laadurite maaletoomine, müük ja hooldus:
Harjumaa, Saue, Tule 20

Lisainfo:

www.sami.ee

arens

Salongid

Tallinn, Pärnu mnt 139 e/2
Tel: +372 6776 900

Tallinn, Luise 40
Tel: +372 6688 420

Tartu, Fortuuna 1b
Tel: +372 7440 060

DISAIN KÖÖKI

www.arens.ee
arens@arens.ee